

Хмельницький національний університет
Факультет економіки і управління
Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: Управління бюджетними коштами в системі Казначейства України
за матеріалами управління Державної казначейської служби України у
Березівському районі Одеської області

Рівень вищої освіти магістр

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Шифр і назва галузі знань

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Шифр і назва спеціальності

Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»
Назва

КВРФБС. 013727.01.02.00

Виконала: студентка II курсу, група ФБСмд–22–1 _____ Наталія ІВАНОВА
Підпис, дата Ім'я ПРІЗВИЩЕ

Керівник: канд. техн. наук, доцент _____ Ірина ФОРКУН
Підпис, дата Ім'я ПРІЗВИЩЕ

Нормоконтролер _____
Підпис, дата Ім'я ПРІЗВИЩЕ

До захисту допускаю:

Зав. кафедри

д-р. екон. наук, професор _____ Ніла ХРУЩ
Підпис, дата Ім'я ПРІЗВИЩЕ

_____ 2023 р.

Хмельницький 2023

Зміст

	С.
Вступ	5
1 Теоретичні основи управління бюджетними коштами в системі Казначейства України	9
1.1 Сутнісна характеристика, класифікація, правове та інституційне забезпечення управління бюджетними коштами	9
1.2 Концептуальні основи управління бюджетними коштами в системі Казначейства України	19
2 Формування аналітичного підґрунтя управління бюджетними коштами в системі Казначейства України	29
2.1 Аналітична оцінка казначейського виконання бюджетів України в 2020–2022 р.р.	29
2.2 Загальна характеристика діяльності та оцінка казначейського обслуговування бюджетних коштів управлінням Державної казначейської служби України у Березівському районі Одеської області в 2020–2022 р.р.	40
3 Напрями вдосконалення механізму казначейського обслуговування бюджетних коштів в системі управління державними фінансами	50
Висновки	66
Список використаних джерел	70
Додатки	76

Вступ

Сучасний стан розвитку фінансово-економічних відносин в Україні, який характеризується скороченням одних джерел формування бюджетних коштів та пошуком інших, наявністю бюджетного дефіциту, зростанням видатків із обслуговування державного боргу, що пов'язані також із воєнним станом, потребує розробки нових підходів щодо ефективності управління бюджетними коштами. З метою забезпечення ефективності функціонування бюджетної сфери та життєвонеобхідних потреб громадян України у період дії воєнного стану Офіс Президента України, Верховна Рада України, Уряд, РНБО й інші центральні органи виконавчої влади приймають ряд швидких, ефективних та оперативних рішень.

Війна внесла свої корективи і в казначейське обслуговування бюджетних коштів та коштів клієнтів, яке необхідно забезпечувати в особливому режимі виконання повноважень Казначейством і його органами в умовах воєнного стану на окремих територіях.

Дослідженню теоретико-методичних засад казначейського обслуговування бюджетних коштів та забезпечення управління ними присвячено наукові праці вітчизняних і зарубіжних авторів, зокрема: Винниченко Н. [5], Ватаманюк-Зелінська У. [5], Голинський Ю. [7], Золлер-Вінклер М. [16], Мельничук Н.Ю. [19], Столярова В. [37], Форкун І. [40], Чуркіна І. [41] та ін.

Однак актуальним залишається питання забезпечення ефективності механізму казначейського обслуговування бюджетних коштів в системі управління державними фінансами за умов викликів та загроз

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування та розвиток теоретичних і науково-методичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо управління бюджетними коштами в системі Казначейства України.

Для досягнення окресленої мети в кваліфікаційній роботі визначені наступні завдання:

- дати сутнісну характеристику, здійснити класифікацію, оцінити правове та інституційне забезпечення управління бюджетними коштами;
- визначити концептуальні основи управління бюджетними коштами в системі Казначейства України;
- здійснити аналітичну оцінку казначейського виконання бюджетів України в 2020–2022 р.р.;
- дати загальну характеристику та здійснити оцінку казначейського обслуговування бюджетних коштів управлінням Державної казначейської служби України у Березівському районі Одеської області в 2020–2022 р.р.;
- визначити напрями вдосконалення механізму казначейського обслуговування бюджетних коштів в системі управління державними фінансами.

Об’єктом дослідження є процеси управління бюджетними коштами в системі Казначейства України.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та прикладні аспекти організації казначейського обслуговування бюджетних коштів в системі управління державними фінансами.

Для досягнення поставленої мети та вирішення визначених завдань використано методи аналізу та систематизації наукових даних та положень законодавчих і нормативних документів; метод синтезу теоретичних та емпіричних даних для дослідження проблем і тенденцій державної політики казначейського обслуговування бюджетних коштів; статистичний метод при оцінюванні динаміки, структури та результативності казначейського обслуговування бюджетних коштів; методи абстрагування, формалізації, узагальнення для розробки практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізму казначейського обслуговування бюджетних коштів в системі управління державними фінансами та за умов розвитку інформаційних

технологій; графічний метод при наочному відображенні результатів дослідження.

Інформаційну основу дослідження складають законодавчі, нормативно-правові та інструктивно-методичні документи України з питань організації казначейського обслуговування бюджетних коштів, дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців і практиків, публічна інформація Міністерства фінансів України та Державної казначейської служби України оприлюднена на сайтах в мережі Інтернет, фінансова звітність управління Державної казначейської служби України у Березівському районі Одеської області в 2020–2022 р.р. тощо.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у вирішенні актуального наукового завдання щодо обґрунтування теоретичних положень і напрямів удосконалення казначейського механізму обслуговування бюджетних коштів в системі управління державними фінансами. При цьому отримано такі наукові результати:

дістали подальшого розвитку:

- сутнісне наповнення економічної категорії «Казначейський механізм» який пропонується трактувати як «сукупність видів бюджетних відносин, системи їх забезпечення та регулювання (специфічних методів, важелів та інструментів мобілізації та використання бюджетних коштів), які є реальним втіленням бюджетної політики в частині касового обслуговування бюджетів, відображати певну спрямованість бюджетних відносин на вирішення економічних і соціальних завдань в системі управління державними фінансами» (авт);

- науково – методичний підхід до формування моделі механізму казначейського обслуговування бюджетних коштів, який на відміну від інших враховує нормативно-правове та інформаційно-методичне забезпечення, фактори зовнішнього та внутрішнього впливу, доповнений детальною характеристикою його складових і обґрунтуванням взаємозв'язку між ними.

Запропоновані в кваліфікаційній роботі теоретичні узагальнення та рекомендації мають практичну значущість для підвищення ефективності механізму казначейського обслуговування бюджетних коштів в системі управління державними фінансами.

Апробація результатів дослідження здійснювалася на IV Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Розвиток інноваційного фінансового управління суб'єктами економіки в умовах реалізації євроінтеграційної стратегії України» (м. Хмельницький, 16.11.2023р.).

Структура та обсяг роботи. Магістерська кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Загальний обсяг магістерської роботи складає 76 сторінок, що містять 9 таблиць та 22 рисунки. Список використаних джерел нараховує 47 найменувань.

1 Теоретичні основи управління бюджетними коштами в системі Казначейства України

1.1 Сутнісна характеристика, класифікація, правове та інституційне забезпечення управління бюджетними коштами

Основою поступального розвитку та процвітання економіки будь-якої країни є її ефективна фінансова система. Найбільш значущою для забезпечення макроекономічної рівноваги держави є бюджетна система як складова фінансової системи держави, що представлена сукупністю бюджетів різних рівнів. Організаційні особливості та механізм функціонування бюджетних систем в країнах світу «можуть істотно варіюватися та значно відрізнятися одні від одних, проте їх значущість від цього не зменшується, адже саме ця сфера є так званою кровоносною системою фінансового забезпечення держави, що опосередковує процес формування фінансових ресурсів органів влади, їх перерозподіл та використання» [36].

Бюджетна система України – це «сукупність державного бюджету та місцевих бюджетів, побудована з урахуванням економічних відносин, державного і адміністративно-територіальних устроїв і врегульована нормами права» [2].

Відповідно до статті 95 Конституції України «бюджетна система має будуватися на засадах справедливого і неупередженого розподілу суспільного багатства між громадянами і територіальними громадами» [17].

Складовими елементами сучасної бюджетної системи країн є її структура, принципи побудови й організація функціонування.

Структурно бюджетна система України складається із державного бюджету України і місцевих бюджетів (рисунок 1.1). До місцевих бюджетів

належать бюджети Автономної Республіки Крим, обласні, районні та місцевого самоврядування.

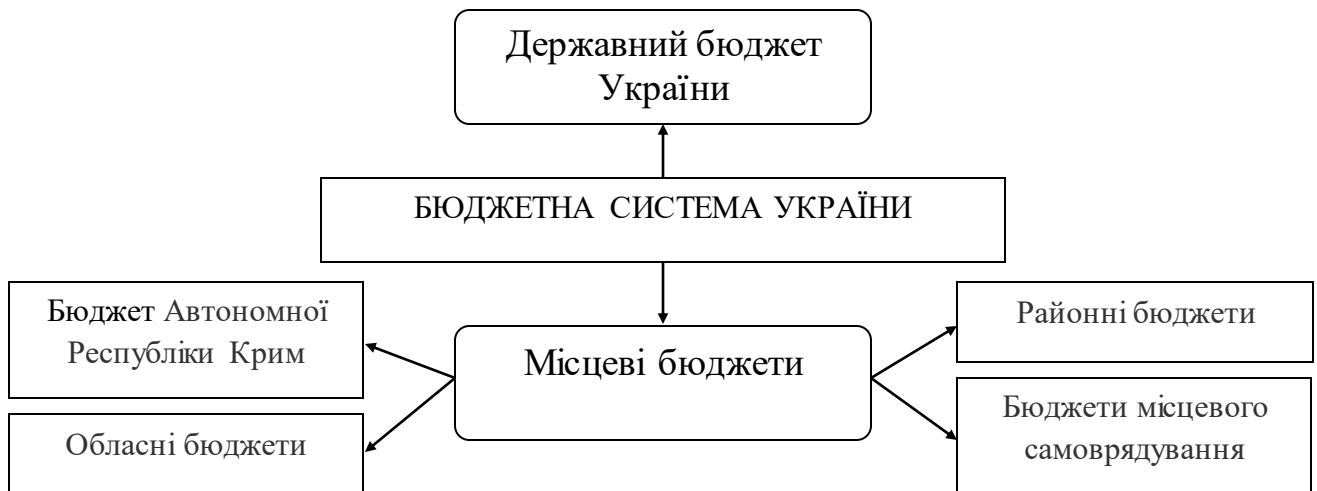

Рисунок 1.1 – Структура бюджетної системи України відповідно до Бюджетного кодексу

Джерело: складено автором на основі [2]

Принцип (лат. *princĭpĭum* - основа, початок) бюджетної системи – можна визначити як керівну ідею побудови і діяльності у галузі бюджету, яка віддзеркалюється у чинному законодавстві держави.

Статтею 95 Конституції України задекларовано, що «бюджетна система України будується на засадах справедливого і неупередженого розподілу суспільного багатства між громадянами і територіальними громадами», а будь-які видатки держави на загальносуспільні потреби, їх розмір і цільове спрямування визначаються виключно законом України про державний бюджет [1]. Дана стаття встановлює також задеклароване державою прагнення до збалансованості бюджету України та необхідність оприлюднення регулярних звітів про доходи і видатки державного бюджету. З цих конституційних положень сформульовані принципи бюджетної системи України, які містяться у статті 7 Бюджетного кодексу України [2]. Принцип бюджетної системи подано на рисунку 1.2. Дотримання вищезазначених принципів забезпечує бюджетній системі України швидкий

перехід до нормального розвитку та побудови конкурентоспроможної моделі національної економіки, її інтеграцію у світовий економічний простір.

Рисунок 1.2 – Принципи бюджетної системи України

Джерело: складено автором на основі [2]

На думку Мануели Золлер-Вінклер «фінансова автономія є вирішальним фактором для зміцнення органів місцевого самоврядування (ОМС)» [16]. Місцеве самоврядування в розумінні Європейської хартії місцевого самоврядування (ЄХМС) [13] можливе лише за умови надання органам місцевого самоврядування фінансової автономії в юридично обов'язковому порядку. Ключовими в даному процесі є два аспекти: з одного боку - гарантія наявності достатніх обсягів власних фінансових ресурсів, а з іншого - здатність незалежно (автономно) приймати рішення щодо їх використання. Тому у побудові бюджетної системи України доцільно виділити принцип автономності на заміну принципу самостійності, який передбачатиме, що кожний бюджет, що входить до її складу, є відносно відокремленою та самостійною її ланкою. На відміну від затвердженого Бюджетним кодексом принципу самостійності, принцип автономії

передбачає незалежне (автономне) управління кожним бюджетом і відсутність прямого перерозподілу коштів між бюджетами. Такий підхід до організації бюджетної системи тісно пов'язаний із поняттям «бюджетний федералізм», який розглядається як законодавчо зафіксований розподіл функціональних повноважень і відповідальності структур різних рівнів влади із паритетним розмежуванням на цій основі бюджетних коштів (доходів та витрат) між ними «на засадах державної соціально-економічної і політичної доцільності, соціальної етики, міжрегіональної, міжнаціональної і суспільної солідарності» [36].

«Бюджетні кошти (кошти бюджету) - належні відповідно до законодавства надходження бюджету та витрати бюджету» [2].

Бюджетна класифікація розроблена і використовується для групування доходів і видатків бюджету за відповідними ознаками, що забезпечує загальнодержавну та міжнародну порівнянність бюджетних даних. Вона забезпечує можливість на усіх стадіях бюджетного процесу здійснювати аналіз, контроль, встановлювати джерела надходження бюджетних коштів, об'єкти бюджетного фінансування, органи, які відповідальні за повне та своєчасне надходження й ефективне використання бюджетних коштів. Бюджетна класифікація відіграє важливу роль при складанні і виконанні бюджетів, звітуванні про їх виконання, здійсненні контролю за фінансовою діяльністю органів державної влади, органів влади АРК, органів місцевого самоврядування, інших розпорядників бюджетних коштів, проведенні фінансового аналізу в розрізі доходів, економічної, відомчої та функціональної категорій видатків, кредитування, фінансування бюджету та боргу, а також для забезпечення загальнодержавної та міжнародної порівнянності бюджетних показників. Бюджетна класифікація обов'язкова для застосування усіма учасниками бюджетного процесу в межах наданих їм бюджетних повноважень. Структура бюджетної класифікації подана на рисунку 1.3.

Справедливо зауважити, що не лише побудова бюджетної системи вагомо впливає на розвиток держави та ефективність виконання покладених на неї функцій, а й сам підхід до управління бюджетами різних рівнів, тобто бюджетний менеджмент на загальнонаціональному, регіональному та локальному рівнях.

Рисунок 1.3 – Структура бюджетної класифікації

Джерело: складено автором на основі [2]

Бюджетний менеджмент – «є невід'ємною складовою системи державного регулювання економіки та інструментом регулювання економічних і соціальних процесів» [3]. Він виступає як динамічна система управління для забезпечення результативного і ефективного досягнення цілей стабільного розвитку національної економіки.

Бюджетний менеджмент – це «сукупність фінансових методів, важелів та інструментів цілеспрямованого впливу на бюджет і бюджетну систему

держави для формування, розподілу та ефективного використання бюджетних ресурсів з метою досягнення стратегічних завдань соціально-економічного розвитку країни» [5].

Даний процес включає сукупність двох взаємопов'язаних елементів:

- суб'єктів - органів законодавчої влади, виконавчої влади, органів оперативного управління, розпорядників бюджетних коштів - які на основі планування, організації, обліку та контролю раціонально управляють об'єктами;

- об'єктів - фінансових потоків, фондів грошових коштів, міжбюджетних відносин задля досягнення поставлених цілей та завдань фінансово-бюджетної політики.

Ефективна система бюджетного менеджменту дозволяє забезпечити високі темпи приросту доходів бюджету, проводити своєчасне фінансування витрат й забезпечувати стабільний економічний розвиток України та окремих її регіонів у стратегічній перспективі.

Ефективне управління бюджетом (бюджетний менеджмент) досягається в результаті використання бюджетного механізму і його елементів: бюджетного планування, організації, регулювання та контролю.

Процес бюджетного менеджменту ґрунтується на:

- стратегічному управлінні, яке включає оцінку зовнішнього середовища, формулювання планів діяльності на середньо- чи довгострокову перспективу, встановлення обсягу коштів, які необхідні для досягнення цілей та реалізації завдань, зазначених у програмних документах стратегічного розвитку;

- поточному управлінні, яке є комплексом заходів із оперативного аналізу бюджетних показників і передбачає тактичні заходи реалізації розробленої стратегії.

Особливістю процесу управління бюджетними коштами є його правовий характер. Стаття 4 Бюджетного кодексу України визначає склад бюджетного законодавства (рисунок 1.4).

Рисунок 1.4 – Нормативно-правова основа управління бюджетними коштами

Джерело: складено на основі [2, 4]

Відповідно до Бюджетного кодексу бюджетне законодавство складається із [2]:

- Конституції України;
- Бюджетного кодексу України;
- Бюджетної декларації;
- закону про Державний бюджет України;
- інших законів, які регулюють бюджетні відносини, що виникають в процесі складання, розгляду, затвердження, виконання, звітування про виконання бюджетів та контролю за дотриманням бюджетного законодавства, і питання відповідальності за порушення бюджетного законодавства, а також визначаються правові засади утворення та погашення державного і місцевого боргу;

- нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України, прийнятих на підставі та на виконання Бюджетного кодексу та інших законів України;
- нормативно-правових актів органів виконавчої влади, прийнятих на підставі та на виконання Бюджетного кодексу України, інших законів України і нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України;
- прогнозів місцевих бюджетів;
- рішень про місцевий бюджет;
- рішень органів АРК, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, прийнятих відповідно до Бюджетного кодексу.

Правове забезпечення управління бюджетними коштами є невід'ємним елементом механізму державно-правового регулювання. Правове забезпечення надає цілеспрямованості, послідовності, структурованості діяльності бюджетним інституціям, визначає ефективні напрями такої діяльності, особливості їх застосування на різних стадіях процесу формування та використання бюджетних коштів. Така діяльність спрямовується на здійснення комплексу заходів із організації, взаємодії, інформування, контролю, й інших функціонально-розпорядчих дій «з метою здатності бюджетної системи забезпечити платоспроможність й фінансову стійкість держави, ефективне використання бюджетних коштів у процесі виконання функцій органами державної влади з урахуванням стратегічних пріоритетів розвитку бюджетних відносин та запровадження заходів упередження внутрішніх і зовнішніх загроз у бюджетній сфері» [21].

Управління бюджетними коштами є сукупністю дій учасників бюджетного процесу відповідно до їх повноважень, пов'язаних із формуванням і використанням бюджетних коштів, здійсненням контролю за дотриманням бюджетного законодавства, що спрямовані на досягнення цілей, завдань та конкретних результатів своєї діяльності й забезпечення ефективного, результативного та цільового використання бюджетних коштів.

Інституційно-організаційне забезпечення управління бюджетними коштами здійснюють учасники бюджетного процесу, тобто органи, установи

та посадові особи, які наділені бюджетними повноваженнями (правами і обов'язками із управління бюджетними коштами) (рисунк 1.5).

Рисунок 1.5 – Інституційно-організаційне забезпечення управління бюджетними коштами

Джерело: складено автором на основі [21]

Інституційно-організаційне забезпечення управління бюджетними коштами – це сукупність інституцій, які забезпечують ефективне використання коштів державного та місцевих бюджетів і діють відповідно до чинного в інституційно-правовому полі регламенту дій щодо їх раціонального перерозподілу для досягнення поставлених цілей, спроможність протистояння та упередження загрозам внутрішнього і зовнішнього походження.

Інфраструктурні інституції виконують законодавчо врегульовані функції на визначених стадіях реалізації бюджетного процесу. До них належать, зокрема: Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів, Міністерство фінансів, Національний банк, Інститут бюджету та

соціально-економічних досліджень, «тобто органи, які безпосередньо беруть участь в організації та реалізації стадій складання, розгляду, затвердження, виконання, звітування про виконання бюджету і контролю за використанням бюджетних коштів, але це не є основною функцією цих інституцій» [3].

Структурні інституції регулювання бюджетного процесу представлені тими учасниками бюджетного процесу, які в чинному законодавчому порядку створюються та наділяються повноваженнями регулятивного впливу виключно в бюджетній сфері. Тобто без існування інституту бюджету в державі діяльність таких інституцій втрачає свій сенс. До них відносяться: Рахункова палата України, Комітет ВРУ з питань бюджету, Державна казначейська служба України, Державна податкова служба України, Державна митна служба України, Державна аудиторська служба України та ін.

Структурні й інфраструктурні інституції під час реалізації бюджетного процесу взаємодіють в рамках установлених інституційних обмежень.

Таким чином, інституційно-організаційне забезпечення бюджетного контролю на всіх стадіях бюджетних відносин лежить в площині налагодження парламентського та урядового контролю із узгодженням дій з місцевими органами державної влади та спеціальними органами державного фінансового контролю. Принциповим завданням, яке доцільно розв'язати залишається розмежування повноважень між органами законодавчої та виконавчої влади відповідно до їх функцій в забезпеченні управління державою.

1.2 Концептуальні основи управління бюджетними коштами в системі Казначейства України

Проведення структурних економічних реформ та вирішення завдання прискорення соціально-економічного розвитку України, зокрема «забезпечення переходу до ресурсозберігаючої соціально-інклюзивної економіки, є неможливими без ефективного функціонування системи управління державними фінансами» [37].

Від ефективності та обґрунтованості управління бюджетними коштами залежать темпи економічного зростання, рівень вітчизняного виробництва, підвищення добробуту населення, конкурентоспроможність та розвиток міжнародного партнерства.

Державна казначейська служба України (ДКСУ) - центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів і «який реалізує державну політику у сферах казначейського обслуговування бюджетних коштів, коштів клієнтів відповідно до законодавства, бухгалтерського обліку виконання бюджетів» [23].

При виконанні державного і місцевих бюджетів застосовується казначейське обслуговування бюджетних коштів. ДКСУ забезпечує казначейське обслуговування бюджетних коштів на основі ведення єдиного казначейського рахунку (ЄКР), відкритого у Національному банку України (НБУ). Саме функціонування ЄКР, відкритого в НБУ на ім'я ДКСУ для обліку коштів і здійснення розрахунків в СЕП НБУ, створює умови для максимальної прозорості фінансових потоків між платниками та бюджетами.

Згідно Положення про ДКСУ основними його завданнями є [23]:

- реалізація державної політики в сферах казначейського обслуговування бюджетних коштів та коштів клієнтів відповідно до норм

чинного законодавства, ведення бухгалтерського обліку виконання бюджетів;

- внесення на розгляд Міністра фінансів України пропозицій із забезпечення формування державної політики в зазначених сферах.

Казначейське обслуговування бюджетних коштів передбачає (стаття 43 БКУ) [2]:

- розрахунково-касове обслуговування розпорядників та одержувачів бюджетних коштів, інших клієнтів відповідно до чинного законодавства;

- контроль за здійсненням бюджетних повноважень в процесі зарахування надходжень до бюджету, реєстрації взятих бюджетних зобов'язань розпорядниками бюджетних коштів і здійсненні платежів за взятими зобов'язаннями;

- ведення бухгалтерського обліку та складання звітності про виконання бюджетів із дотриманням «національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі» [20] та інших нормативно-правових актів Міністерства фінансів України;

- здійснення інших операцій із бюджетними коштами.

Розпорядники та одержувачі бюджетних коштів беруть безпосередню участь в бюджетному процесі. З державного та місцевих бюджетів їм відкриваються (виділяються) асигнування для здійснення видатків передбачених бюджетами програм та заходами.

Розпорядники бюджетних коштів - це бюджетні установи в особі їх керівників, що уповноважені на отримання бюджетних асигнувань, взяття бюджетних зобов'язань (довгострокових зобов'язань за енергосервісом та а рамках державно-приватного партнерства, середньострокових зобов'язань в сфері охорони здоров'я) та здійснення витрат бюджету.

За обсягом наданих повноважень, ступеня підпорядкованості та відповідальності розпорядники бюджетних коштів поділяються на головних і розпорядників нижчого рівня (рисунок 1.6).

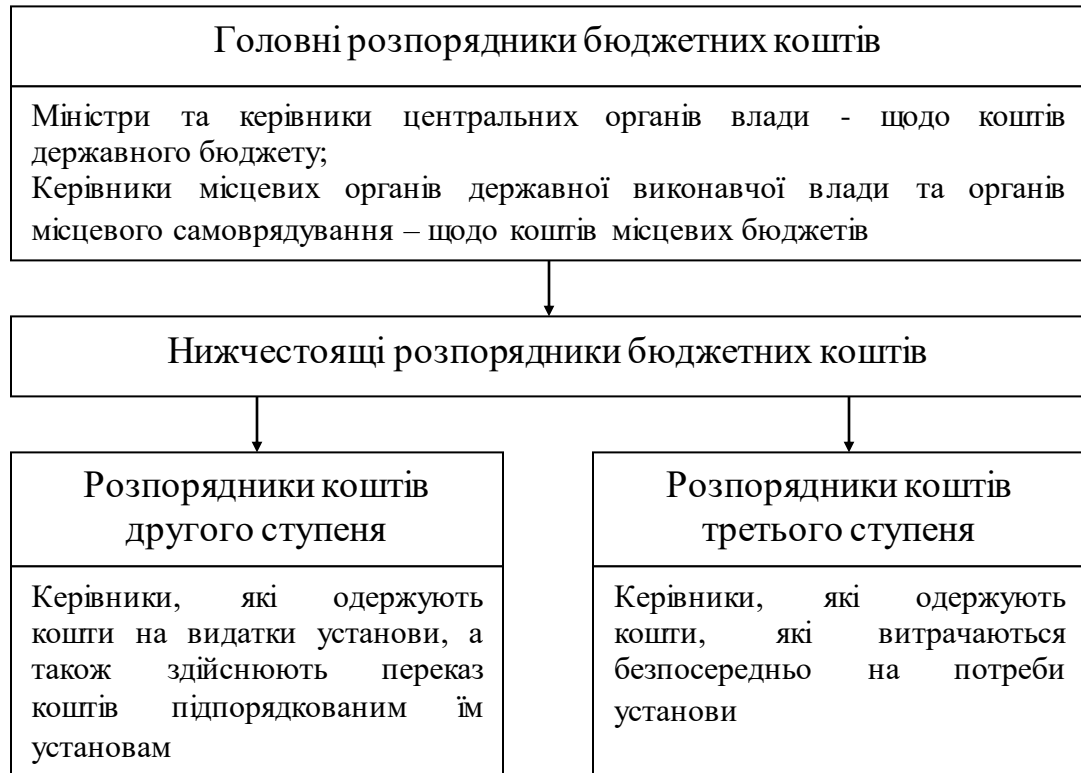

Рисунок 1.6 – Ієрархія розпорядників бюджетних коштів

Джерело: складено автором за матеріалами [2]

Основним завданням органів ДКСУ є сприяння реалізації бюджетної політики та здійсненні ефективного управління коштами бюджетів, яке має бути реалізоване шляхом створення оптимальної системи оперативного управління бюджетами, забезпечення своєчасних розрахунків за зобов'язаннями органів влади та розв'язання проблеми короткострокової незбалансованості бюджетів.

Казначейство в процесі виконання покладених на нього завдань взаємодіє в установленому чинним законодавством порядку із іншими державними органами, допоміжними органами та службами, утвореними Президентом України, Кабінетом Міністрів України, органами місцевого самоврядування, профспілками та організаціями роботодавців, об'єднаннями громадян, відповідними органами іноземних держав та міжнародних організацій, а також підприємствами, установами, організаціями.

В процесі казначейського обслуговування бюджетів органи Казначейства України:

- використовують різноманітні інструменти для забезпечення чіткої регламентації процесів виконання бюджетів;
- забезпечують якісний фінансовий контроль за усіма грошовими потоками (доходами та видатками бюджетів);
- повноцінно відображають усі проведені операції у відповідних реєстрах синтетичного та аналітичного обліку;
- забезпечують ліквідність ЄКР за допомогою інструментів оперативного управління бюджетними коштами (зокрема розміщення тимчасово вільних бюджетних коштів на фінансовому ринку).

Крім того, органи Казначейства відіграють важливу роль в управлінні бюджетними коштами, оскільки вони виступають основним джерелом оперативної та достовірної інформації щодо стану державних фінансів. Велике значення відіграє ДКСУ в процесах фінансово-бюджетної децентралізації, беручи безпосередню участь в розмежуванні доходів між різними рівнями бюджетної системи, вони «забезпечують нові можливості та допомагають у виконанні повноважень територіальними громадами» [7].

ДКСУ здійснює облік усіх доходів бюджетів надає інформацію щодо їх обсягів, що дозволяє оперативно реагувати на потреби в фінансових ресурсах в регіонах та своєчасно спрямовувати відповідні обсяги фінансування за відповідними напрямками.

Таким чином, касове виконання бюджету - це сукупність технологічних процедур акумулювання бюджетних коштів, їх розподілу відповідно до нормативів та бюджетних призначень, а також касового супроводу грошових потоків бюджетних коштів до їх розпорядників (чи одержувачів). Зарахування податкових й інших надходжень на відповідні рахунки бухгалтерського обліку виконання бюджетів усіх рівнів (зокрема й міжбюджетні розрахунки), ведення обліку, складання звітності з виконання

бюджетів та виконання інших функцій свідчать про досить важливу роль ДКСУ в процесах управління бюджетними коштами.

Схему організації казначейського обслуговування бюджетів в Україні можна зобразити наступним чином (рисунок 1.7).

Рисунок 1.7 – Організація управління бюджетними коштами в системі Казначейства України

Джерело: складено автором за матеріалами [7, 35]

Очевидно, що одним із найважливіших факторів, які визначають стан державних фінансів є якість управління процесом казначейського обслуговування бюджетів.

Перелік функцій, які виконують органи ДКСУ в процесі казначейського обслуговування бюджетних коштів та коштів клієнтів, визначені чинними нормативними актами, доцільно згрупувати, узагальнити й доповнити наступним чином (рисунок 1.8):

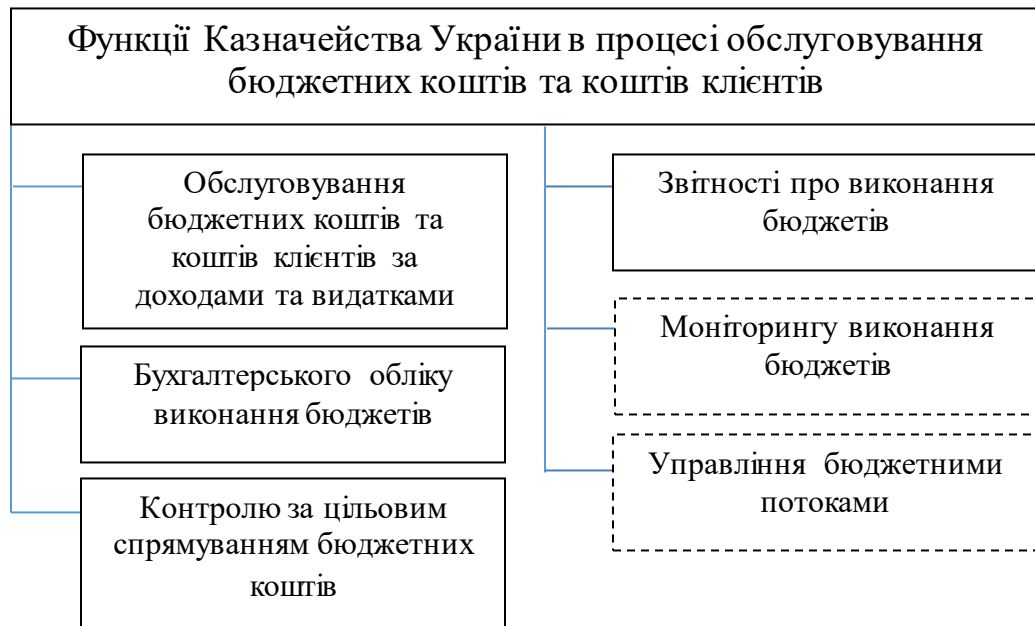

Рисунок 1.8 – Функції ДКСУ в процесі обслуговування бюджетних коштів та коштів клієнтів

Джерело: складено автором на основі [40]

а) узагальнити перелік функцій наступним чином:

- обслуговування бюджетних коштів та коштів клієнтів за доходами та видатками;
- бухгалтерського обліку виконання бюджетів
- контролю за цільовим спрямуванням бюджетних коштів;
- звітності про виконання місцевих бюджетів;

б) доповнити перелік наступними функціями:

- моніторингу виконання бюджетів;
- управління бюджетними потоками.

Вважаємо, що саме сукупність таким чином визначених функцій ДКСУ є запорукою ефективності управління бюджетними потоками.

Спираючись на багаторічний світовий і вітчизняний досвід казначейського обслуговування бюджетних коштів та коштів клієнтів, можна стверджувати, що дана система набула своєрідних базових принципів (рисунок 1.9).

Рисунок 1.6 – Принципи казначейського обслуговування бюджетних коштів та коштів клієнтів

Джерело: складено автором на основі [40]

Такий підхід до узагальнення принципів та функцій дозволить сформувати систему регулювання, яка включає методи, важелі та інструменти казначейського обслуговування бюджетних коштів та коштів клієнтів. Система регулювання подана на рисунку 1.10.

Рисунок 1.10 - Система регулювання бюджетних потоків

Джерело: складено автором на основі [8, 40]

Оптимізація бюджетних потоків досить важлива для вдосконалення взаємовідносин між бюджетами різних рівнів. Казначейство України як учасник бюджетного процесу у процесі обслуговування бюджетів за доходами та витратами забезпечує здійснення операцій, перелік яких подано на рисунку 1.11.

Таким чином, органи ДКСУ в процесі управління бюджетними коштами сприяють організації своєчасної та якісної роботи із обслуговування доходів та витрат бюджетів, сприяють дотриманню існуючих норм чинного

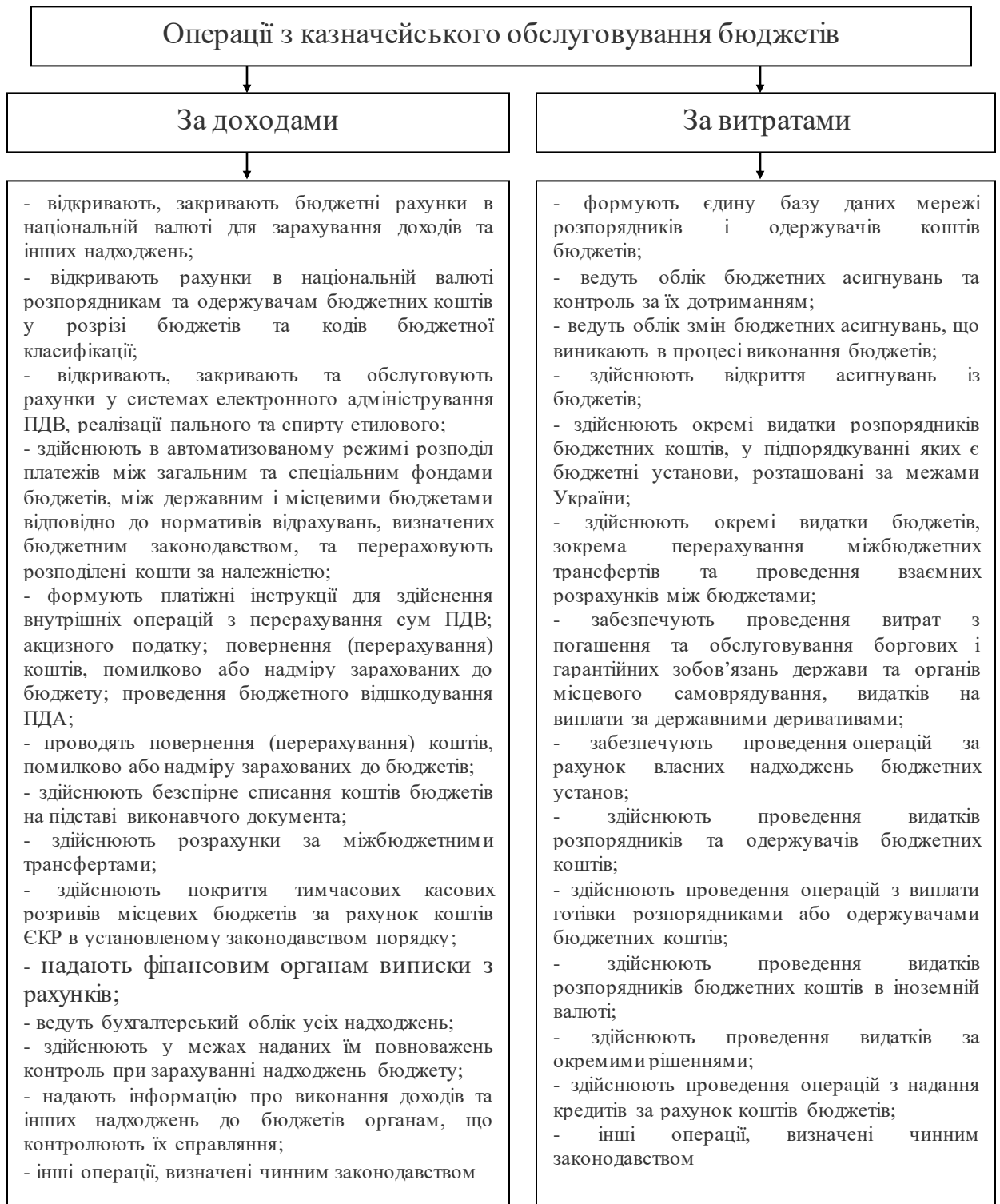

Рисунок 1.11 - Операції з казначейського обслуговування бюджетів за доходами та витратами

Джерело: складено автором на основі [26-28]

законодавства, що визначені у Бюджетному кодексі України, забезпечують вчасне проведення всіх розрахунків, складання і затвердження кошторисів бюджетних установ, їх виконання та своєчасне внесення змін, цільове використання коштів, отримання необхідної інформації про залишки коштів на рахунках, правильність ведення бухгалтерського обліку, своєчасне складання та подання фінансової звітності. Тобто впродовж бюджетного періоду забезпечується контроль за надходженням та використанням коштів, що значно полегшує роботу та забезпечує законність проведених розрахунків згідно виділених бюджетних асигнувань та взятих бюджетних зобов'язань.

2 Формування аналітичного підґрунтя управління бюджетними коштами в системі Казначейства України

2.1 Аналітична оцінка казначейського виконання бюджетів України в 2020–2022 р.р.

Державна казначейська служба України станом на 01.01.2023р. має організаційну структуру, яка включає в себе апарат Казначейства і 654 територіальні органи, зокрема: головні управління в АРК, областях, містах Києві та Севастополі – 27, управління (відділення) у районах, районах у містах, містах обласного та республіканського значення – 627. В зв'язку із тимчасовою окупацією росією територій у Донецькій, Луганській, Запорізькій, Херсонській областях та АРК на сьогодні функціонує – 591 територіальний орган ДКСУ, а 63 – не працюють з 2014 року. «З 591 територіального органу Казначейства, що функціонували на 1 січня 2023 року, 54 територіальні органи Казначейства з 2022 року знаходяться на тимчасово окупованих територіях: - посадові особи 23 територіальних органів Казначейства переміщені для виконання функцій до інших територіальних органів Казначейства, що знаходяться на територіях, підконтрольних українській владі; - 31 територіальний орган Казначейства не виконує функції у штатному режимі (повноваження щодо казначейського обслуговування передано іншим територіальним органам Казначейства)» [33, 34].

На 01.01.2023р. кількість розпорядників і одержувачів бюджетних коштів, включених до Єдиного реєстру розпорядників та одержувачів бюджетних коштів, становила 67,2 тис. установ і організацій, з них: - 10,6 тис. установ та організацій по державному бюджету, - 56,6 тис. установ та організацій по місцевих бюджетах. У порівнянні з 2021 р. кількість установ

та організацій, зареєстрованих в органах ДКСУ, зменшилась на 3,1 тис., зокрема державного бюджету на 0,9 тис., місцевих бюджетів на 2,2 тис.

До мережі розпорядників та одержувачів бюджетних коштів в 2022 р. включено 39,7 тис. установ та організацій, зокрема 9,3 тис. по державному бюджету, 30,4 тис. по місцевих бюджетів (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1 - Мережа розпорядників та одержувачів коштів державного та місцевих бюджетів в 2020-2022 р.р.

Роки	Кількість установ (організацій)						
	Державний бюджет	зокрема		Місцеві бюджети	зокрема		Разом
		розпорядники	одержувачі		розпорядники	одержувачі	
2021	10394	9599	795	33470	18889	14581	43864
2022	9294	8742	552	30411	18762	11649	39705
Різниця	-1100	-857	-243	-3059	-127	-2932	-4159

Майже в усіх областях України спостерігається зменшення кількості розпорядників і одержувачів бюджетних коштів, включених до мережі головних розпорядників, у зв'язку із скороченням бюджетних асигнувань на виконання бюджетних програм в умовах воєнного стану. Та найбільше скорочення спостерігається в Донецькій, Львівській, Запорізькій областях.

У 2021 р. органами ДКСУ забезпечено відкриття та обслуговування 597 тис 758 рахунків для зарахування податків, зборів, платежів до державного і місцевих бюджетів. Порівняно з 2020 р. кількість рахунків для зарахування податків, зборів, платежів до державного та місцевих бюджетів зменшилась на 45 тис 343 рахунки. Зменшення кількості дохідних рахунків в 2020 р. є наслідком змін в адміністративно-територіальному устрої населених пунктів України, що пов'язано із проведенням реформи децентралізації. У 2022 р. органами Казначейства забезпечено відкриття та обслуговування 721 тис 607 рахунків для зарахування податків, зборів, платежів до державного і місцевих бюджетів. Порівняно із 2021 р. їх кількість на 123 тис 849 рахунків. Збільшення кількості дохідних рахунків забезпечено за рахунок внесення

змін до класифікації доходів бюджету, яка була доповнена 56 кодами (рисунок 2.1).

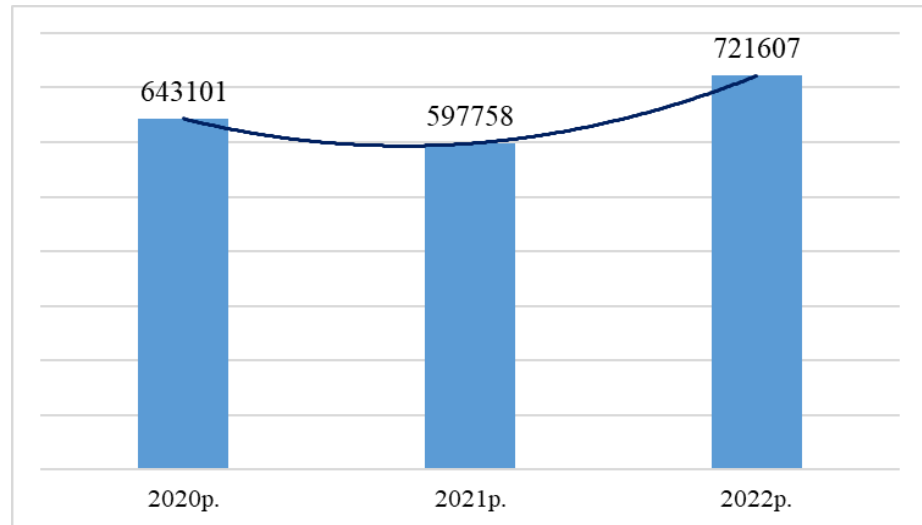

Рисунок 2.1 – Динаміка зміни кількості рахунків відкритих в ДКСУ для зарахування податків, зборів, платежів в 2020-2022 р.р.

Джерело: побудовано автором за матеріалами [10, 19]

Повномасштабне вторгнення росії на територію України значною мірою вплинуло на стійкість національної економіки, що відобразилося і на виконанні бюджетів усіх рівнів. З метою безперервного функціонування держави та забезпечення безпеки були вжиті всі необхідні заходи, згідно із якими бюджети України переорієнтовано на військові та оборонні цілі й здійснення захищених соціальних видатків. Слід зазначити, що одночасно, витрати державного і місцевих бюджетів зростають під тиском військових та соціальних видатків, відповідно до цього і зростає обсяг бюджетного дефіциту.

Виконання Державного бюджету України в 2020-2022 рр. подано в таблиці 2.2.

У 2022 р. до державного бюджету (загального і спеціального фондів разом) надійшло 1 787,4 млрд грн доходів, що становить 135,0 % річних планових показників. Порівняно з 2021 р. надійшло доходів на +490,5 млрд грн більше, або на 37,8 %.

Таблиця 2.2 - Виконання державного бюджету України в 2020-2022 рр.

Показники	2020р., млрд грн			2021р., млрд грн			2022р., млрд грн		
	план	факт	% викон.	план	факт	% викон.	план	факт	% викон.
Доходи	1095,6	1076,0	98,2	1084,0	1296,9	119,6	1323,9	1787,4	135,0
Видатки	1182,0	1288,0	109,0	1320,2	1490,3	112,9	1499,5	2705,4	180,4
Кредитування	7,8	5,1	65,4	10,5	4,5	42,9	1,3	-3,3	-253,8
Дефіцит	-94,2	-217,1	230,5	-246,7	-197,9	80,2	-176,9	-914,7	517,1

Джерело: складено за матеріалами [10, 19]

У 2021 р. надходження до державного бюджету склали 1 296,9 млрд грн доходів, що становить 119,6 % річних планових показників. У порівнянні з 2020 р. надходження доходів зросло на 220,9 млрд грн, або на 20,5%.

У структурі доходів Державного бюджету України у 2021 р.:

- ПДВ із ввезених на територію України товарів склало 380,7 млрд грн (або 29,4% від загального обсягу надходжень);

- ПДВ із вироблених в Україні товарів (без бюджетного відшкодування) склало 315,5 млрд грн (або 24,3%);

- акцизний податок із вироблених в Україні та ввезених в Україну товарів склав 162,5 млрд грн (або 12,5%);

- податок на прибуток підприємств склав 147,8 млрд грн (або 11,4%);

- податок та збір на доходи фізичних осіб склав 137,6 млрд грн (або 10,6%).

- рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів склала 80,7 млрд грн (або 6,2%).

У структурі доходів Державного бюджету України у 2022 р.:

- трансферти від Європейського Союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ складають 481,1 млрд грн (або 26,9% від загального обсягу надходжень), що на 479,8 млрд грн більше, ніж у 2021 р.;

- інші доходи склали 301,5 млрд грн (або 16,9%), що на 230,7 млрд грн більше, ніж у 2021 р.;

- ПДВ із вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) (без бюджетного відшкодування) склало 298,5 млрд грн (або 16,7%), що на 16,9 млрд грн менше, ніж у 2021 р.;

- ПДВ із ввезених на територію України товарів - склало 253,1 млрд грн (або 14,2%), що на 127,7 млрд грн менше, ніж у 2021 р.;

- податок та збір на доходи фізичних осіб склав 148,4 млрд грн (або 8,3%), що на 10,9 млрд грн більше, ніж у 2021 р.;

- податок на прибуток підприємств склав 117,0 млрд грн (або 6,5 %), що на 30,7 млрд грн менше, ніж у 2021 р.;

- акцизний податок із вироблених в Україні та ввезених в Україну товарів склав 102,4 млрд грн (або 5,7%), що на 60,1 млрд грн менше, ніж у 2021 р.;

- рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів склала 85,4 млрд грн (або 4,8%), що на 4,6 млрд грн більше, ніж у 2021 р.

До місцевих бюджетів України у 2021 р. з урахуванням міжбюджетних трансфертів із державного бюджету надійшло 580,7 млрд грн (100,6% річних планових показників). У порівнянні з 2020 р. фактичні надходження до місцевих бюджетів збільшилися на 109,2 млрд грн (або на 23,2%). Із загальної суми надходжень, що отримані місцевими бюджетами, обсяг податків та зборів склав 378,0 млрд грн, що на 66,7 млрд грн (або на 21,4 %) більше показника 2020 р. (таблиця 2.3).

У 2022 р. до місцевих бюджетів із врахуванням сум міжбюджетних трансфертів із державного бюджету надійшло 555,1 млрд грн, тобто 93,7 % річних планових показників. У порівнянні з 2021 р. фактичні надходження зменшилися на 25,6 млрд грн (або на 4,4 %). Із загальної суми надходжень, отриманих місцевими бюджетами в 2022 р., обсяг податків і зборів становить 418,3 млрд грн, що на 40,3 млрд грн (або на 10,7 %) більше показника 2021 р.

У структурі доходів місцевих бюджетів 2022 р. найбільшу питому вагу становлять:

Таблиця 2.3 - Динаміка доходів місцевих бюджетів в 2020-2022 рр.

Назва доходу	2020р.		2021р.		Відхил. (+,-), 2021/ 2020р.р., млрд грн	2022р.		Відхил. (+,-), 2021/ 2020р.р., млрд грн
	факт, млрд грн	% у загальній сумі	факт, млрд грн	% у загальній сумі		факт, млрд грн	% у загальній сумі	
Усього доходів з урахуванням міжбюджетних трансфертів з державного бюджету, зокрема:	471,5	100,0	580,7	100,0	109,2	555,1	100,0	-25,6
- міжбюджетні трансферти з державного бюджету	160,2	34,0	202,7	34,9	42,5	136,8	24,6	-65,9
- доходи без урахування міжбюджетних трансфертів з державного бюджету	311,3	66,0	378	65,1	66,7	418,3	75,4	40,3

Джерело: складено за матеріалами [10, 19]

- ПДФО – 272,2 млрд грн (або 49,0% загального обсягу доходів). В порівнянні з 2021 р. с зростання показника на 60,0 млрд грн (або на 12,5%);

- офіційні трансферти – 136,8 млрд грн (або 24,6 % загального обсягу доходів). В порівнянні з 2021 р. відмічається скорочення на 65,9 млрд грн (або на 10,3%);

- єдиний податок з фізичних осіб – 32,9 млрд грн (або 5,9% загального обсягу доходів). В порівнянні з 2021 р. відмічається скорочення на 1,9 млрд грн (або на 0,1%);

- орендна плата з юридичних осіб – 16,6 млрд грн (або 3,0% загального обсягу доходів). В порівнянні з 2021 р. відмічається скорочення на 2,3 млрд грн (або на 0,3%);

- внутрішні податки на товари та послуги – 13,1 млрд грн (або 2,4% загального обсягу доходів). В порівнянні з 2021 р. відмічається скорочення на 4,7 млрд грн (або на 0,7%);

- земельний податок з юридичних осіб – 9,7 млрд грн (або 1,7% загального обсягу доходів). В порівнянні із 2021 р. відмічається скорочення на 2,1 млрд грн (або на 0,3%);

- інші податки і збори – 73,8 млрд грн (або 13,4% загального обсягу доходів). В порівнянні з 2021 р. відмічається скорочення на 8,7 млрд грн (або 0,8%).

В умовах воєнного стану на фоні скорочення внутрішніх доходів бюджетів, залучення фінансової допомоги від міжнародних партнерів, зросли бюджетні витрати, що підвищило ризики фінансової стабільності держави. За таких обставин, основне завдання органів влади полягає в зосередженні бюджетних коштів «на важливих, пріоритетних напрямках забезпечення обороноздатності країни, гуманітарних та соціальних програмах підтримки тимчасово переміщених осіб та інших першочергових заходах» [33, 34]. Об'єктивне розуміння сутності проблем та завдань можливо сформулювати проаналізувавши видатки зведеного бюджету України (таблиця 2.4), які відображають стан соціально-економічного та політичного розвитку України на відповідному етапі. Проаналізуємо макропоказники за 2020-2022 роки.

Таблиця 2.4 - Склад та обсяг видатків Зведеного бюджету України за функціональною класифікацією (з урахуванням міжбюджетних трансфертів) у 2020–2023 р.р.

Вид бюджету	2020р.		2021р.		Відхил. (+,-), 2021/2020р.р., млрд грн	2022р.		Відхил. (+,-), 2022/2021р.р., млрд грн
	факт, млрд грн	% у загальній сумі	факт, млрд грн	% у загальній сумі		факт, млрд грн	% у загальній сумі	
Державний бюджет	1288	80,7	1490,3	80,8	202,3	2705,4	88,9	1215,1
Місцеві бюджети	307,3	19,3	354,1	19,2	46,8	338,1	11,1	-16
Зведений бюджет	1595,3	100,0	1844,4	100,0	249,1	3043,5	100,0	1199,1

Джерело: складено за матеріалами [10, 19]

З таблиці видно, що в 2022 р. в порівнянні з 2020 р. видатки зведеного бюджету України зросли на 1448,2 млрд гривень (або 47,6%), зокрема: в 2021 р. на 249,1 млрд грн, в 2022 р. на 1199,1 млрд грн.

Фактичні обсяги видатків державного і місцевих бюджетів в 2020–2022 р.р. характеризують їх кількісну динаміку та питому вагу у Зведеному бюджеті України.

Розглядаючи обсяги видатків за видами бюджетів прослідковуємо тенденцію до зростання і так значної питомої ваги видатків державного бюджету, яка становила у 2020–2022 р.р. – 80,7% -88,9% видатків зведеного бюджету. Тоді як видатки місцевих бюджетів в досліджуваному періоді скорочуються з 19,3% у 2020 р. до 11,3% в 2022р. Такі різкі зміни у складі та обсягах видатків зведеного бюджету пов'язані із широкомасштабним вторгненням росії на територію України й необхідністю перенаправлення фінансового ресурсу в межах зведеного бюджету для забезпечення гуманітарних, соціальних й інших потреб країни, яка перебуває в стані війни. Зокрема, перенаправлення фінансового ресурсу також пов'язане із потребами належного фінансування ЗСУ та сектору безпеки загалом, задля активізації заходів протистояння збройній агресії росії, формування мобілізаційних резервів, закупівлі військової техніки, зброї, забезпечення релокації підприємств з зони бойових дій, виплати різного роду допомог населенню тощо.

Структура бюджетних видатків демонструє пріоритети бюджетної політики України у межах акумульованого обсягу фінансових ресурсів, можливостей державного чи місцевих бюджетів щодо фінансування заходів чи відповідної категорії видатків. Видатки зведеного бюджету держави вказують на рівень економічного і фінансового потенціалу щодо можливостей задоволення суспільних потреб і характеризують стан розвитку країни на відповідному етапі. Аналіз видатків державного і місцевих показав реальну ситуацію, що пов'язана зі зміною фінансової політики в умовах військового стану, яка відображена в напрямках фінансування і є

віддзеркаленням обставин, що склалися в Україні після російського вторгнення.

Основний тягар потреб захисту України покладено на державний бюджет, зокрема питома вага видатків держбюджету, що спрямовані на забезпечення обороноздатності країни складає 1142,9 млрд грн (або 42% видатків державного бюджету), значний обсяг видатків спрямований на забезпечення громадського порядку, безпеки та здійснення повноважень судової гілки влади – 443,3 млрд грн (або 16,4%), на соціальне забезпечення населення спрямовано – 426,0 млрд грн (або 15,7%), а на здійснення державою своїх основних функцій – 338,8 млрд грн (або 13%) (рисунок 2.2).

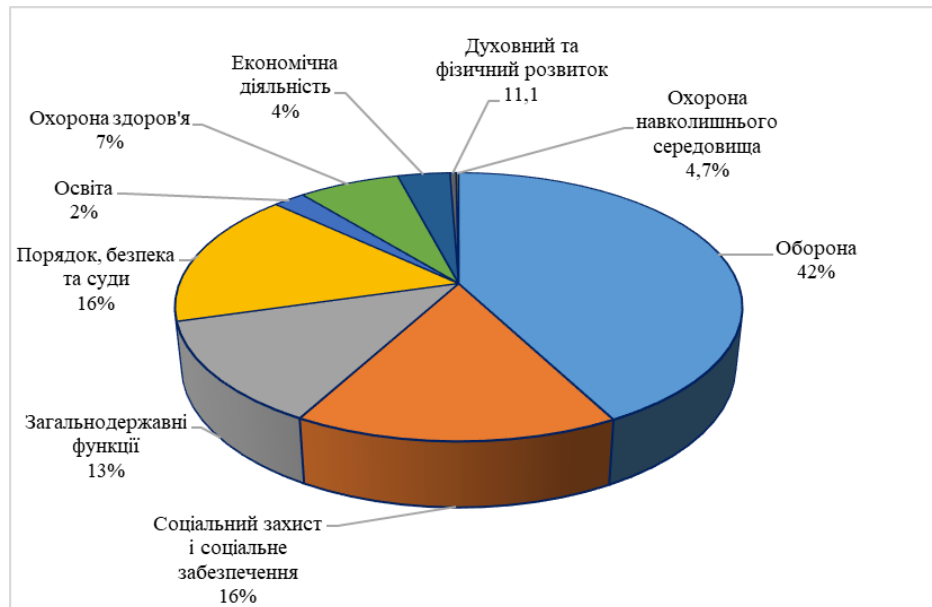

Рисунок 2.2 – Напрямки та структура видатків Державного бюджету України за функціями у 2022 році

Джерело: складено за матеріалами [10, 19]

На місцеві бюджети покладені функції реалізації освітнього процесу в закладах дошкільної, загальної середньої, професійно-технічної та фахової передвищої освіти. Обсяг цих видатків у 2022 р. склав 232,3 млрд грн (47% структури видатків місцевих бюджетів), що перевищує відповідний показник по державному бюджету майже у чотири рази на загальну суму 173,8 млрд грн. Значні обсяги видатків місцевих бюджетів спрямовуються також на загальнодержавні функції – 67,2 млрд грн (або 14% структури видатків

місцевих бюджетів), економічну діяльність – 61,1 млрд грн (або 12% відповідно), житлово-комунальне господарство – 40,6 млрд грн (або 8%), охорону здоров'я – 31,0 млрд грн (або 6%), соціальне забезпечення – 29,2 млрд грн (або 6%) (рисунок 2.3).

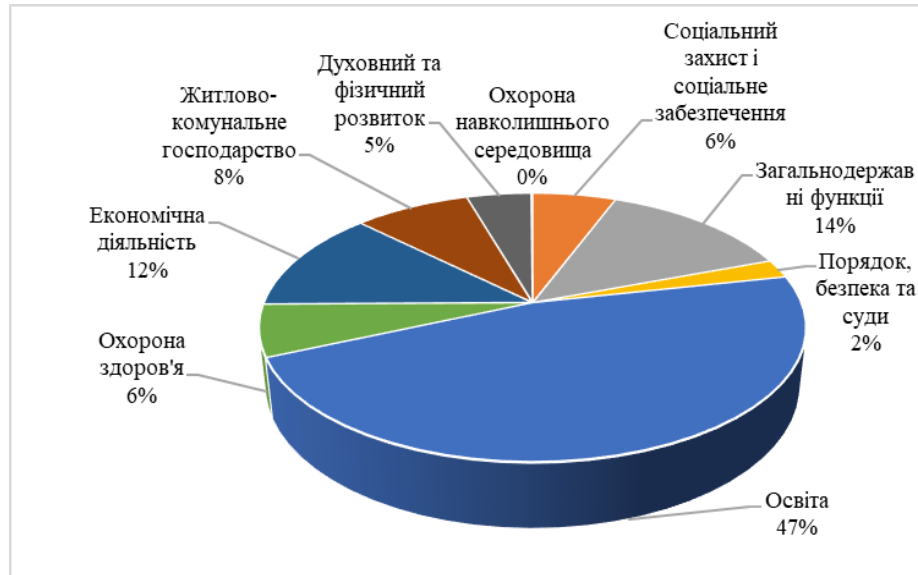

Рисунок 2.3 – Напрямки та структура видатків місцевих бюджетів України за функціями у 2022 році

Джерело: складено за матеріалами [10, 19]

Міжбюджетні трансферти у 2022 р. отримували 1582 місцевих бюджети, що на 119 більше порівняно з 2021 р. Зокрема забезпечено перерахування трансфертів 119 районним бюджетам, 1438 бюджетам територіальних громад, 24 обласним бюджетам та бюджету м. Києва. Протягом 2022 р. з державного бюджету місцевим бюджетам надано загалом трансфертів (базову дотацію, додаткові дотації та субвенції) на суму 137,0 млрд грн, що на 66,2 млрд грн менше у порівнянні з 2021 р (рисунок 2.4).

Станом на 01.01.2023 р. державний та гарантований державою борг України становить 4 072,8 млрд грн (або 111,4 млрд дол США). Погашення боргових зобов'язань та сплата відсотків за ними у 2022 р. здійснювалися органами ДКСУ вчасно відповідно до графіку Міністерства фінансів України та в межах розпису Державного бюджету України на 2022 р.

У 2022 р. місцевими бюджетами було розміщено в державних банках на вкладних (депозитних) рахунках 7,3 млрд грн, що на 21 млрд грн менше порівняно з 2021р. У 2021-2022р.р. кошти місцевих бюджетів були повернені в повному обсязі з банківських рахунків на ЄКР. Дохід від розміщення на депозитних рахунках місцевими бюджетами коштів у 2022 р. склав 0,2 млрд грн.

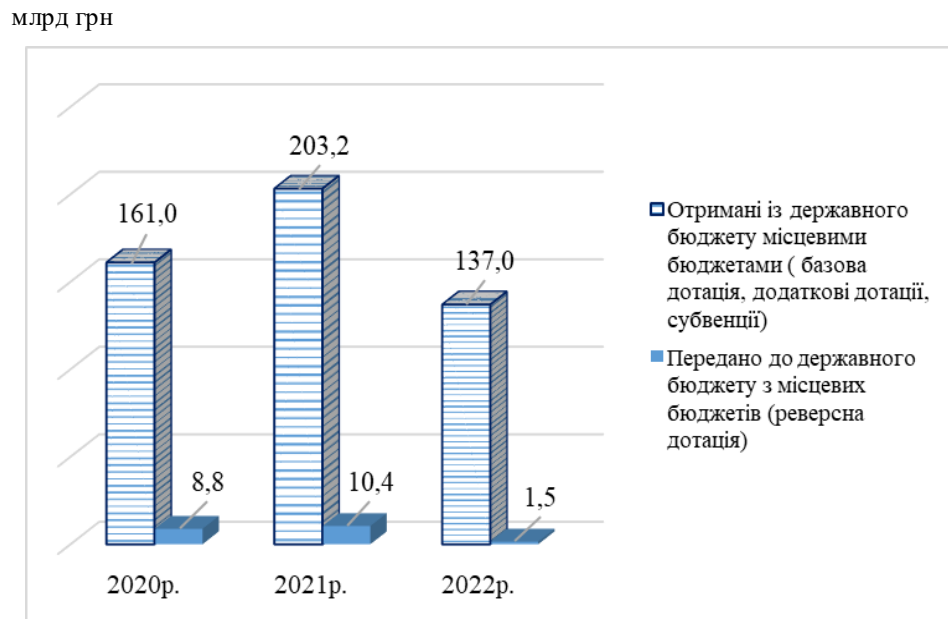

Рисунок 2.4 – Динаміка міжбюджетних трансфертів в 2020-2022 р.р.

Джерело: складено за матеріалами [10, 19]

Пріоритетною формою казначейського обслуговування розпорядників, одержувачів бюджетних коштів й інших клієнтів є дистанційна взаємодія за допомогою системи дистанційного обслуговування «Клієнт казначейства – Казначейство» (СДО) [11]. Протягом 2022 р., зокрема в умовах воєнного стану, ДКСУ забезпечило стабільну і безперебійну роботу усіх інформаційних систем, зокрема й електронного сервісу СДО.

Таким чином, в умовах військового стану, політичної та економічної нестабільності в Україні пріоритетним напрямом діяльності органів ДКСУ залишається виконання бюджетів і контроль за цим процесом, якість забезпечення яких істотно підвищує загальну ефективність функціонування казначейства України.

2.2 Загальна характеристика діяльності та оцінка казначейського обслуговування бюджетних коштів управлінням Державної казначейської служби України у Березівському районі Одеської області в 2020–2022 р.р.

Управління Державної казначейської служби України (УДКСУ) у Березівському районі Одеської області є територіальним органом Казначейства, підпорядковане Головному управлінню ДКСУ в Одеській області.

Управління у своїй діяльності керується Конституцією України [17], законами України [30, 31], указами Президента України, постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України [32], актами Кабінету Міністрів України [17, 37], дорученнями Прем'єр-міністра України, наказами Міністерства фінансів України [22, 24, 26, 27, 28, 29], дорученнями Міністра фінансів України, його першого заступника і заступників, наказами Казначейства, дорученнями Голови Казначейства, актами місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування і наказами відповідного Головного управління Казначейства.

Основним завданням УДКСУ у Березівському районі Одеської області є реалізація державної політики в сферах казначейського обслуговування бюджетних коштів та бухгалтерського обліку виконання бюджетів.

Відповідно до покладених завдань УДКСУ у Березівському районі в установленому законодавством порядку [24, 14]:

- узагальнює практику застосування законодавства із питань, що належать до його компетенції, готує та вносить в установленому порядку пропозиції з його вдосконалення;

- здійснює через СЕП НБУ розрахунково-касове обслуговування розпорядників, одержувачів бюджетних коштів й інших клієнтів, операцій із коштами бюджетів;

- здійснює відкриття та закриття рахунків в національній валюті, проводить операції на рахунках, формує та видає виписки з рахунків;
- здійснює повернення помилково або надміру зарахованих до бюджету коштів за поданням органів, які контролюють справляння надходжень бюджету;
- здійснює операції із повернення кредитів, що надані за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів;
- проводить розрахунки між державним і місцевими бюджетами, між місцевими бюджетами, між учасниками бюджетного процесу і суб'єктами господарювання;
- формує та веде єдиний реєстр розпорядників і одержувачів бюджетних коштів, базу даних мережі розпорядників і одержувачів бюджетних коштів;
- доводить до розпорядників і одержувачів бюджетних коштів витяги із розпису державного бюджету і зміни до нього, а до місцевих фінансових органів - доводить територіальний розподіл за міжбюджетними трансфертами та зміни до нього;
- здійснює реєстрацію й облік бюджетних зобов'язань розпорядників і одержувачів бюджетних коштів;
- здійснює платежі за дорученнями розпорядників і одержувачів бюджетних коштів відповідно до норм чинного законодавства, зокрема платежі, пов'язані із виконанням зобов'язань, взятих під державні і місцеві гарантії;
- перераховує міжбюджетні трансферти;
- обслуговує кошти фондів загальнообов'язкового державного соціального та пенсійного страхування, інших клієнтів та кошти ЄСВ на загальнообов'язкове державне соціальне страхування;
- забезпечує казначейське обслуговування бюджетних коштів під час реалізації спільних проєктів із міжнародними фінансовими організаціями;

- здійснює безспірне списання коштів державного та місцевих бюджетів, боржників на підставі судових рішень;
- здійснює безспірне вилучення із місцевих бюджетів коштів відповідно до положень Бюджетного кодексу України;
- здійснює покриття тимчасових касових розривів місцевих бюджетів;
- веде бухгалтерський облік усіх операцій із виконання державного та місцевих бюджетів;
- встановлює графіки подання квартальної і річної зведеної бюджетної та фінансової звітності розпорядникам і одержувачам бюджетних коштів;
- зводить та складає звітність про виконання державного, місцевих і зведених місцевих бюджетів, а також складає і подає відповідним місцевим фінансовим органам звітність про виконання місцевих бюджетів;
- здійснює в межах повноважень, передбачених законодавством, контроль за: веденням бухгалтерського обліку всіх надходжень та витрат державного і місцевих бюджетів, складанням і поданням розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів фінансової та бюджетної звітності; бюджетними повноваженнями під час зарахування надходжень до бюджету; відповідністю кошторисів розпорядників бюджетних коштів показникам розпису відповідного бюджету; відповідністю взятих розпорядниками бюджетних коштів бюджетних зобов'язань відповідним бюджетним асигнуванням, паспорту бюджетної програми (в випадку застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі); відповідністю платежів узятим бюджетним зобов'язанням і відповідним бюджетним асигнуванням; дотриманням правил за операціями із бюджетними коштами в іноземній валюті; дотриманням розпорядниками і одержувачами бюджетних коштів, іншими клієнтами вимог чинного законодавства в сфері закупівель в частині наявності, відповідності і правильності оформлення документів;
- застосовує / здійснює заходи впливу за порушення бюджетного законодавства;

- забезпечує організацію і координацію діяльності головних бухгалтерів бюджетних установ, контроль за виконанням наданих їм повноважень шляхом оцінки діяльності;

- надає консультаційну допомогу учасникам бюджетного процесу із питань, які належать до компетенції управління УДКСУ;

- забезпечує функціонування багаторівневої інформаційно-обчислювальної і ВПС Казначейства, вживає заходів до захисту інформації, яка обробляється УДКСУ;

- здійснює управління об'єктами державної власності, які належать до сфери їх управління;

- організовує розгляд звернень громадян із питань, що належать до їх компетенції, виявляє та усуває причини, які призводять до подання громадянами скарг;

- здійснює інші повноваження, визначені чинним законодавством України.

УДКСУ з метою організації своєї діяльності:

- забезпечує у межах наданих повноважень здійснення заходів щодо запобігання корупції і контроль за їх здійсненням;

- забезпечує ефективне, результативне та цільове використання бюджетних коштів;

- здійснює добір кадрів в УДКСУ, організовують роботу із підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації державних службовців та працівників УДКСУ;

- організовує планово-фінансову роботу, здійснює контроль за використанням фінансових та матеріальних ресурсів, забезпечує організацію і вдосконалення бухгалтерського обліку в установленому чинним законодавством порядку;

- забезпечує доступ до публічної інформації, яка перебуває в їх володінні;

- забезпечує у межах своїх повноважень реалізацію державної політики із захисту інформації з обмеженим доступом;

- забезпечує в межах своїх повноважень, передбачених чинним законодавством, виконання завдань мобілізаційної підготовки і мобілізації;
- організовує роботу із ведення діловодства, укомплектування, зберігання, обліку й використання архівних документів.

В умовах воєнного стану УДКСУ може забезпечувати виконання повноважень на відповідній території України в особливому режимі та у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України [26].

УДКСУ у Березівському районі Одеської області очолює начальник, який призначається на посаду Головою Казначейства України за погодженням із Міністром фінансів України та головою відповідної місцевої державної адміністрації і звільняється із посади Головою Казначейства України за погодженням із Міністром фінансів України.

Мережа розпорядників та одержувачів бюджетних коштів, які перебувають на обслуговуванні в УДКСУ у Березівському районі в 2022 р. включає 38 установ та організацій, зокрема 7 по державному бюджету, 31 по місцевому бюджету, з них 23 розпорядники та 8 одержувачів бюджетних коштів (таблиця 2.5).

Таблиця 2.5 - Мережа розпорядників та одержувачів коштів державного та місцевих бюджетів, які перебувають на обслуговуванні в УДКСУ у Березівському районі в 2020-2022 р.р.

Рівень бюджетної системи	2020 рік	2021 рік	2022 рік
Державний бюджет	8	7	7
Місцевий бюджет (розпорядники коштів)	23	23	23
Місцевий бюджет (одержувачі коштів)	8	8	8
Разом	39	38	38

У балансі Березівської територіальної громади міститься інформація по стан активів, зобов'язань та власного капіталу установи (таблиця 2.6)

Таблиця 2.6 – Склад та динаміка показників балансу Березівської територіальної громади в 2020-2022 р.р.

Показники	Усього, грн.			Абсолютне відхилення, грн		Темп росту, %	
	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2021/ 2020	2022/ 2021	2021/ 2020	2022/ 2021
Актив							
I. НЕФІНАНСОВІ АКТИВИ							
Основні засоби:	11861757,0	20781563,0	19020904,0	8919806,0	-1760659,0	175,2	91,5
Нематеріальні активи:	2389,0	110970,0	110970,0	108581,0	0,0	4645,0	100,0
Незавершені капітальні інвестиції	0,0	65750,0	65750,0	65750,0	0,0	-	100,0
Запаси	1151127,0	1076029,0	2400680,0	-75098,0	1324651,0	93,5	223,1
Усього за розділом I	13015273,0	22034312,0	21598304,0	9019039,0	-436008,0	169,3	98,0
II. ФІНАНСОВІ АКТИВИ							
Поточна дебіторська заборгованість:	26828,0	559060,0	28505,0	532232,0	-530555,0	2083,9	5,1
за розрахунками за товари, роботи, послуги	0,0	380742,0	0,0	380742,0	-380742,0	-	0,0
за виданими авансами	0,0	124155,0	0,0	124155,0	-124155,0	-	0,0
за розрахунками із соціального страхування	0,0	37757,0	13048,0	37757,0	-24709,0	-	34,6
інша поточна дебіторська заборгованість	26828,0	16406,0	15457,0	-10422,0	-949,0	61,2	94,2
Грошові кошти та їх еквіваленти розпорядників бюджетних коштів та державних цільових фондів у:							
національній валюті, зокрема в казначействі	231293,0	258153,0	317956,0	26860,0	59803,0	111,6	123,2
Усього за розділом II	258121,0	817213,0	346461,0	559092,0	-470752,0	316,6	42,4
БАЛАНС	13273394,0	22851525,0	21944765,0	9578131,0	-906760,0	172,2	96,0
ПАСИВ							
I. ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ТА ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ							
Внесений капітал	12817941,0	51288163,0	52343390,0	38470222,0	1055227,0	400,1	102,1
Фінансовий результат	431035,0	-28563110,0	-31231046,0	-28994145,0	-2667936,0	-6626,6	109,3
Цільове фінансування	0,0	65750,0	65750,0	65750,0	0,0	-	100,0
Усього за розділом I	13248976,0	22790803,0	21178094,0	9541827,0	-1612709,0	172,0	92,9
II. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ							
Поточні зобов'язання:	24418,0	60722,0	766671,0	36304,0	705949,0	248,7	1262,6
за платежами до бюджету	199,0	7624,0	2545,0	7425,0	-5079,0	3831,2	33,4
за розрахунками за товари, роботи, послуги	0,0	0,0	729644,0	0,0	729644,0	-	-
за розрахунками з оплати праці	0,0	30133,0	10503,0	30133,0	-19630,0	-	34,9
інші поточні зобов'язання, з них:	24219,0	22965,0	23979,0	-1254,0	1014,0	94,8	104,4
Усього за розділом II	24418,0	60722,0	766671,0	36304,0	705949,0	248,7	1262,6
БАЛАНС	13273394,0	22851525,0	21944765,0	9578131,0	-906760,0	172,2	96,0

Загальна вартість активів Березівської територіальної громади в 2022 р. складає 21 млн 944,8 тис грн і в порівнянні з 2021 роком скорочується на 906,8 тис грн (або на 4%). Нефінансові активи в 2022р. складають 21 млн

598,3 тис грн (або 98,4%), а фінансові – 346.5 тис. грн (або 1,6%). В складі нефінансових активів найбільшими за обсягами є вартість основних засобів – 19 млн грн та запасів 2,4 млн грн. В складі фінансових активів 2022 р. 28,5 тис складає поточна дебіторська заборгованість, грошові кошти та їх еквіваленти розпорядників бюджетних коштів в національній валюті в Казначействі – 318 тис. грн.

Власний капітал Березівської територіальної громади в 2022 р. складає майже 21,2 млн грн, зокрема внесений капітал 52,3 млн грн, цільове фінансування 65,8 тис грн, однак фінансовий результат показує недофінансування установи на 31,2 млн грн, що пов'язано із війною та змінами пріоритетів цільового спрямування асигнувань. Поточні зобов'язання УДКСУ у Березівському районі складають 766,7 млн грн з яких найвагомішими є зобов'язання за розрахунками за товари, роботи та послуги складають 729,6 тис.

Слід зазначити, що в рамках реформи децентралізації відповідно до Постанови ВРУ від 17.07.2020р. №807-ІХ «змінився адміністративно-територіальний поділ в Одеській області зі збереженням її попередніх меж. Замість 490 міських, сільських та селищних рад утворено 91 об'єднану територіальну громаду, а замість 26 районів – 7 укрупнених районів» [15, 33]. Серед них і Березівський район Одеської області.

Фінансові результати діяльності Березівської територіальної громади в 2020-2022 роках подано в таблиці 2.7.

Дохідна частина фінансових результатів забезпечена за рахунок проведення обмінних і необмінних операцій.

Загальний обсяг бюджетних асигнувань склав в 2022 р. 159,2 млн грн, що більше показника 2021 р. на +2,3 млн грн (або на +1,5%). В 2021 р. обсяг бюджетних асигнувань становив 156,9 млн грн, що в порівнянні з 2020 р. більше на 77,2 млн грн, або на 96,8%.

Таблиця 2.7 – Склад та динаміка фінансових результатів діяльності Березівської територіальної громади в 2020-2022 р.р.

Показники	Усього, грн.			Абсолютне відхилення, грн		Темп росту, %	
	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2021/ 2020	2022/ 2021	2021/ 2020	2022/ 2021
ДОХОДИ							
Доходи від обмінних операцій							
Бюджетні асигнування	79709276	156862372	159155697	77153096,0	2293325,0	196,8	101,5
Доходи від надання послуг (виконання робіт)	774311	903706	362372	129395,0	-541334,0	116,7	40,1
Доходи від продажу активів	7269	5750	830	-1519,0	-4920,0	79,1	14,4
Інші доходи від обмінних операцій	17618	27896	83529	10278,0	55633,0	158,3	299,4
Усього доходів від обмінних операцій	80 508 474	157 799 724	159 602 428	77291250,0	1802704,0	196,0	101,1
Доходи від необмінних операцій							
Трансферти	4396141	1623784	1435561	-2772357,0	-188223,0	36,9	88,4
Інші доходи від необмінних операцій	942918	918117	2646932	-24801,0	1728815,0	97,4	288,3
Усього доходів від необмінних операцій	5 33059	2 541901	4 082 493	-2797158,0	1540592,0	47,6	160,6
Усього доходів	85847533	160341625	163684921	74494092,0	3343296,0	186,8	102,1
ВИТРАТИ							
Витрати за обмінними операціями							
Витрати на виконання бюджетних програм	81016685	161474740	165756940	80458055,0	4282200,0	199,3	102,7
Витрати на виготовлення продукції (надання послуг, виконання робіт)							
Інші витрати за обмінними операціями	42408	60535	32919	18127,0	-27616,0	142,7	54,4
Усього витрат за обмінними операціями	81059093	161535275	165789859	80476182,0	4254584,0	199,3	102,6
Витрати за необмінними операціями							
Трансферти	4396141	1623784	1435561	-2772357,0	-188223,0	36,9	88,4
Інші витрати за необмінними операціями	3489190	567986	2163397	-2921204,0	1595411,0	16,3	380,9
Усього витрат за необмінними операціями	7885331	2191770	3598958	-5693561,0	1407188,0	27,8	164,2
Усього витрат	88944424	163727045	169388817	74782621,0	5661772,0	184,1	103,5
Профіцит/дефіцит за звітний період	-3096891	-3385420	-5703896	-288529,0	-2318476,0	109,3	168,5

Це пов'язано зі зростанням обсягів цільового фінансування загальнодержавних функцій та бюджетних програм фінансування освіти (зокрема програма НУШ), соціального захисту та соціального забезпечення тощо.

Доходи від надання послуг та виконання робіт в 2022 р. склали 362,4 тис. грн, що менше показника попереднього звітного періоду на -541,3 тис. грн (або +59,9%). Така ситуація склалася за рахунок зменшення обсягів надання платних послуг бюджетними організаціями на території ТГ, що пов'язано з воєнними діями на території України, міграцією населення на захід країни та за кордон.

Доходи від необмінних операцій були отримані за рахунок трансфертів для державного сектору та коштів, отриманих бюджетними установами для виконання цільових заходів, зокрема із відчуження земельних ділянок, розміщених на даних земельних ділянках об'єктів нерухомого майна, яке перебуває у приватній власності фізичних чи юридичних осіб. Загальний обсяг таких надходжень склав в 2022 році 4,1 млн грн, тоді як у 2020 році даний показник склав 5,3 млн грн. Трансферти склали 1,4 млн грн в 2022 році, що менше показника 2021 року на 188,2 тис. грн.

Серед витрат за обмінними операціями найбільшими є витрати на виконання бюджетних програм, зокрема в 2022 р. їх обсяг склав 165,8 млн грн, що більше показника 2021 року на +4,3 млн грн (або +2,7%). В 2021 р. приріст становив 80,5 млн грн в порівнянні з 2020 р. (або 99,3%). Інші витрати в 2022 році склали 18,1 тис. грн, тобто були несуттєвими.

Витрати за необмінними операціями складають в 2022р. 3,6 млн грн, що більше як в 2 рази менше показника 2020 р. з них трансферти (гранти, субсидії, соціальні виплати тощо) з бюджету складають в 2022 р. 1,4 млн грн, а інші витрати за необмінними операціями (витрати, пов'язані із передачею активів, що передають суб'єкти державного сектору суб'єктам господарювання, фізичним особам й іншим суб'єктам державного сектору для виконання цільових заходів) складають 2,2 млн грн.

Загалом, фінансовим результатом діяльності Березівської територіальної громади за 2022 р. був дефіцит, а точніше недофінансування на рівні -5,7 млн грн, в 2021 році недофінансування на рівні - 3,4 млн грн, в 2020 році недофінансування на рівні - 3,0 млн грн (рисунок 2.5).

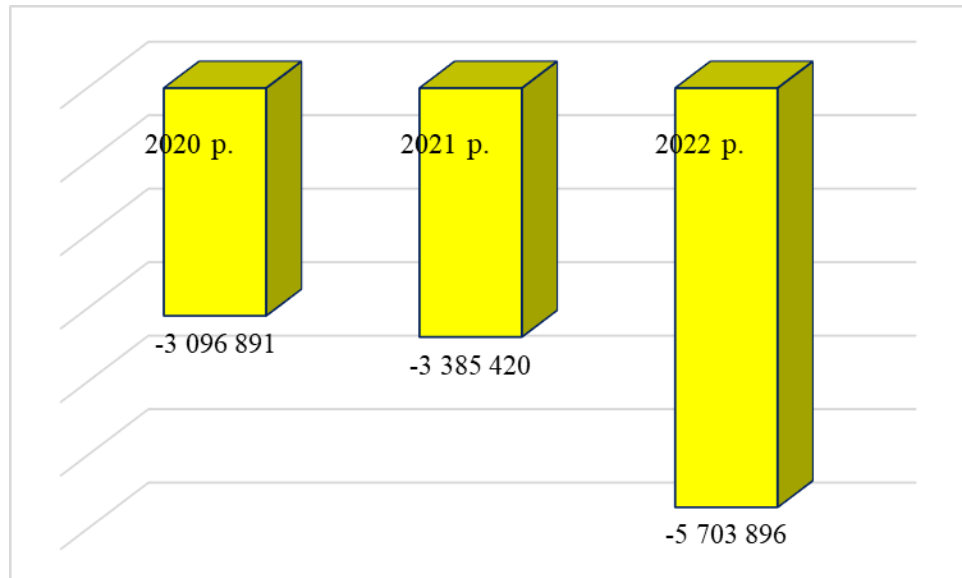

Рисунок 2.5 - Динаміка фінансових результатів діяльності Березівської територіальної громади в 2020-2022 р.р.

Таким чином, зважаючи на сформований дефіцит (нестачу) бюджетних коштів в умовах війни, зміни пріоритетів у фінансуванні, брак матеріальних і фінансових ресурсів територіальні громади обирають об'єднання, що дозволяє знайти більш ефективні підходи щодо вирішення низки поточних питань громади серед яких поганий стан інфраструктури, нестача власних фінансових ресурсів, нестача кваліфікованих кадрів в апараті ОТГ, обмежені можливості зайнятості мешканців у межах ОТГ та їх міграція тощо.

З метою визначення напрямів вдосконалення казначейського обслуговування бюджетних коштів в системі управління державними фінансами в наступному розділі проведемо детальний аналіз виконання бюджету за основними його складовими.

3 Напрями вдосконалення механізму казначейського обслуговування бюджетних коштів в системі управління державними фінансами

Бюджет Березівської територіальної громади - це головний її фінансовий документ, план утворення і використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань та функцій, які здійснюють органи місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду. Від ефективності його формування та обслуговування залежить першочергово рівень економічного і соціально-культурний розвиток громади.

Для зарахування надходжень до бюджетів станом на 01.01.2022 року на ім'я УДКСУ відкрито 537 доходних рахунків. Тенденції надходження доходів до бюджету Березівської територіальної громади в 2020-2022 р.р. подано в таблиці 3.1.

В 2020-2022 р.р. визначилась тенденція збільшення надходження доходів до місцевого бюджету. Так в 2022 році загальний обсяг доходів бюджету Березівської територіальної громади (без урахування міжбюджетних трансфертів) склав 135,0 млн грн. У порівнянні з 2021 р. в 2022 р. одержано більше доходів до місцевого бюджету на суму +71,3 млн грн (або на 112%). А в 2021 р. порівнянні з аналогічним періодом 2020 р. відмічаємо збільшилися надходження на суму +32,0 млн грн (або на 101%).

В структурі доходів бюджету Березівської територіальної громади податкові надходження складають 97,0%-95,8%, а неподаткові надходження – 3,0%-4,2% відповідно.

Головним бюджетоутворюючим податком є податок на доходи фізичних осіб, який в 2022 році становить 68,4% структури надходжень бюджету територіальної громади, податок на майно – 14,9%, Єдиний податок – 11,2%, власні надходження бюджетних установ – 2,7%, плата за надання адміністративних послуг – 1,4%, інші надходження – 1,4% (рисунок 3.1).

Таблиця 3.1 – Склад та динаміка доходів бюджету Березівської територіальної громади в 2020-2022 р.р.

Показники	Усього, грн.			Абсолютне відхилення, грн		Темп росту, %	
	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2021/2020	2022/2021	2021/2020	2022/2021
ПОДАТКОВІ НАДХОДЖЕННЯ:	30756943	61175347	129303003	30418404	68127657	199	211
Податки на доходи, податки на прибуток, податки на збільшення ринкової вартості	10340027	23576086	92358032	13236059	68781946	228	392
Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів	2902	9817	22107	6915	12290	338	225
рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів	739	1059	5262	320	4203	143	497
рентна плата за користування надрами загальнодержавного значення	1763	8758	16845	6995	8087	497	192
Внутрішні податки на товари та послуги	67219	404660	1553840	337441	1149180	602	384
акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції) - пальне	0	69647	169654	69647	100007	-	244
акцизний податок з ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції) - пальне	0	243325	690485	243325	447160	-	284
акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів	0	91688	423701	91688	332013	-	462
Місцеві податки та збори, що сплачуються (перераховуються) згідно з Податковим кодексом України	20332327	37134639	35325017	16802312	-1809622	183	95
податок на майно	15004819	20825584	20166692	5820765	-658892	139	97
туристичний збір	0	0	9470	0	9470	-	-
єдиний податок	5327507	16309054	15148855	10981547	-1160199	306	93
інші податки та збори, зокрема екологічний податок	14468	35285	44008	20817	8723	244	125
НЕПОДАТКОВІ НАДХОДЖЕННЯ	938098	2562026	5707915	1623928	3145889	273	223
Доходи від власності та підприємницької діяльності	27622	108556	126262	80934	17706	393	116
Адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності	122180	538767	1896736	416587	1357969	441	352
плата за надання адміністративних послуг	99601	537762	1884024	438161	1346262	540	350
державне мито	79	1004	12712	925	11708	1271	1266
Інші неподаткові надходження	11086	348000	106487	336914	-241513	3139	31
Власні надходження бюджетних установ	777209	1566703	3578430	789494	2011727	202	228
Разом доходів (без урахування міжбюджетних трансфертів)	31695041	63737373	135010918	32042332	71273545	201	212

Загальний обсяг міжбюджетних трансфертів переданих з державного бюджету до бюджету Березівської територіальної громади склав в 2022 р. 64185,3 тис. грн, що більше на 12,0 млн грн в порівнянні з 2021 р. та на 31,0 млн грн в порівнянні з 2020р. в складі міжбюджетних трансфертів переданих

від органів державного управління дотації складають 8,7 млн грн, субвенції – 55,5 млн грн.

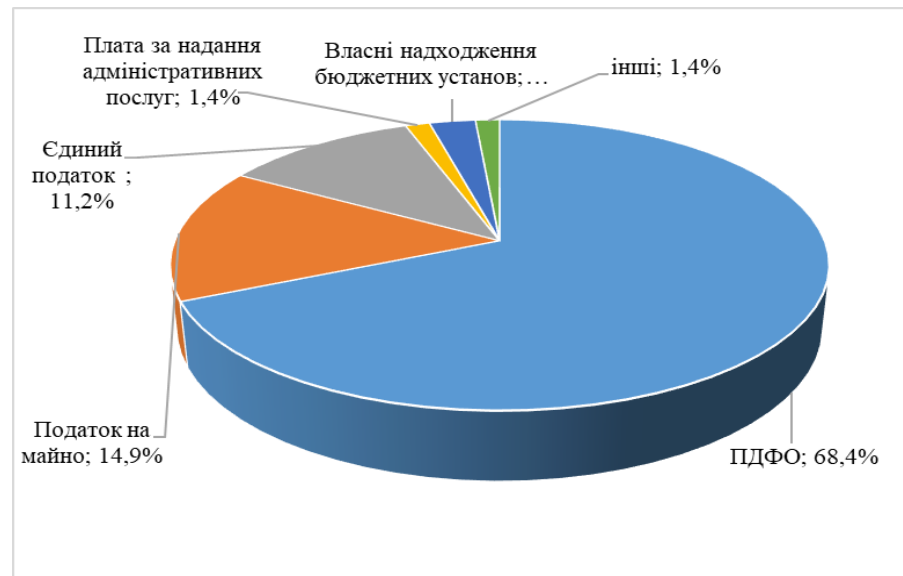

Рисунок 3.1 – Структура надходжень бюджету Березівської територіальної громади в 2022 р.

Рисунок 3.2 – Динаміка міжбюджетних трансфертів наданих бюджету Березівської територіальної громади в 2020-2022 р.р.

Крім того з інших місцевих бюджетів до бюджету Березівської територіальної громади в 2022 р. надійшло 2,6 млн дотацій та 15,9 млн

субвенцій, однак в динаміці дані показники демонструють тенденцію до скорочення (рисунок 3.2).

Склад, структура та динаміка видатків бюджету Березівської територіальної громади в 2020-2022 р.р. подано в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 - Склад, структура та динаміка видатків бюджету Березівської територіальної громади в 2020-2022 р.р.

Показники	Усього, тис .грн.			Абсолютне відхилення, тис. грн		Структура, %		
	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2021/2020	2022/2021	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Державне управління	13501,8	23590,5	22720,6	10088,7	-869,9	18,5	15,3	11,3
Освіта	44105,4	71436,0	121102,0	27330,6	49666,0	60,3	46,4	60,5
Охорона здоров'я	139,9	23419,9	5318,4	23280,0	-18101,5	0,2	15,2	2,7
Соціальний захист та соціальне забезпечення	1724,1	9104,4	11535,0	7380,3	2430,6	2,4	5,9	5,8
Культура і мистецтво	2454,9	8954,9	6142,0	6500,0	-2812,9	3,4	5,8	3,1
Фізична культура і спорт	0,0	663,4	2652,5	663,4	1989,1	0,0	0,4	1,3
Житлово-комунальне господарство	2581,6	11349,3	8338,1	8767,7	-3011,2	3,5	7,4	4,2
Економічна діяльність	8636,3	5499,3	15037,3	-3137,0	9538,0	11,8	3,6	7,5
Інша діяльність	0,0	72,0	7446,3	72,0	7374,3	0,0	0,0	3,7
Усього видатків без урахування міжбюджетних трансфертів	73144,0	154089,7	200292,2	80945,7	46202,5	100,0	100,0	100,0

З таблиці видно, що в 2022р. в абсолютному вимірі видатки бюджету Березівської територіальної громади склали 200,3 млн грн і зросли на 46,2 млн грн, або на 30,0% відносно 2021 р.

Найбільшу частку в структурі видатків бюджету Березівської територіальної громади становлять видатки на освіту, зокрема в 2020 р. – 60,3%, в 2021 р. 46,4%, в 2022 р. – 60,5% (рисунок 3.3). Слід відмітити, що їх частка в 2022 р. в порівнянні з 2021 р. зростає на 69,5%, що складає в абсолютних показниках +49,7 млн грн. Фінансування за даною функцією проводилося за програмами «Надання загальної середньої освіти», «Надання дошкільної освіти», «Надання спеціалізованої освіти мистецькими школами», «Інші програми і заходи в сфері освіти». В межах даних

бюджетних асигнувань витрати спрямовувалися на оплату праці та нарахування на неї, на придбання конструкційних матеріалів для облаштування закладів освіти, харчування дітей, придбання дизпалива і комплектуючих до шкільних автобусів, придбання запчастин і обслуговування систем комунікації, страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів, пакети для оновлення шкільних програм, проведення медогляду працівників, поточного ремонту найпростіших укріплень, виплати стимулюючих премій для обдарованих дітей громади тощо.

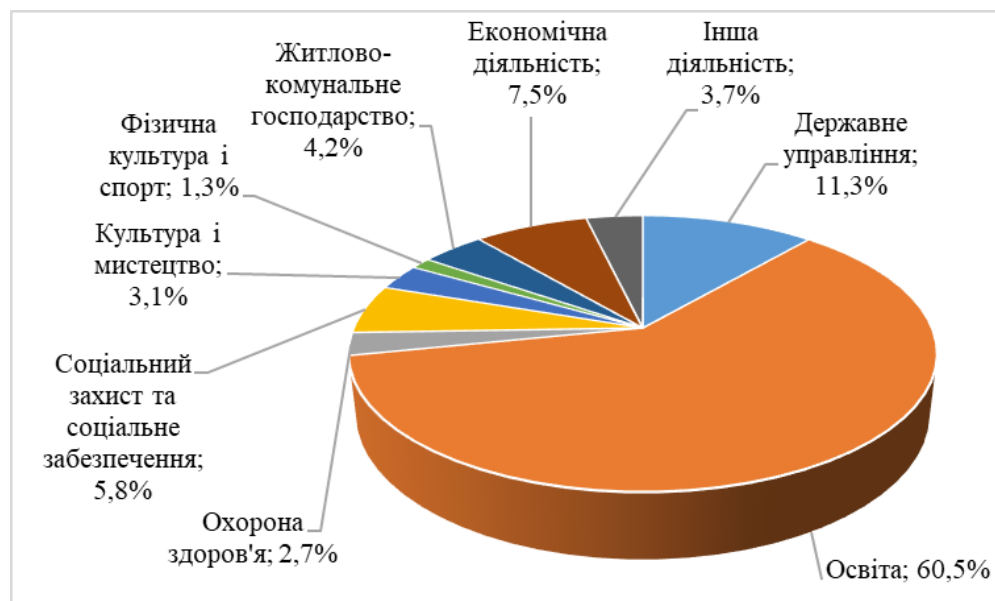

Рисунок 3.3 – Структура видатків бюджету Березівської територіальної громади в 2022 р.р.

На виконання функцій державного управління з бюджету Березівської територіальної громади в 2022 році було витрачено 22,7 млн грн, що менше показника 2021р. на 869,9 тис грн. В структурі видатків місцевого бюджету видатки на державне управління складають 11,3% %, що на 4% менше ніж в 2021 р. Витрати спрямовувалися на надання послуг юридичного супроводу, придбання товарів та обладнання, технічне обслуговування і страхування службового авто, технічне обслуговування комунікаційних мереж тощо.

На забезпечення фінансування економічної діяльності спрямовано 15,0 млн грн, що більше ніж у 2021 р. на 9,5 млн грн. в 2021 році відмічалось скорочення фінансування даного напрямку. В структурі видатків 2022 року економічна діяльність складає 7,5% і пов'язана з виконанням програм соціально-економічного розвитку регіонів, із проведенням заходів щодо запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій на об'єктах та в системах ЖКГ за рахунок резервного фонду місцевого бюджету.

На забезпечення фінансування соцзахисту та соцзабезпечення в 2022 році спрямовано 11,5 млн грн бюджетних коштів, що становить 5,8% структури бюджету поточного року. В порівнянні з 2021 роком обсяг видатків за даною функцією зріс на 2,4 млн грн, або в 26,7%, що пов'язано із забезпеченням послугами за місцем проживання громадян, які не здатні до самообслуговування в зв'язку з похилим віком, хворобою чи інвалідністю, забезпечення соціальних гарантій фіз. особам, які надають соціальні послуги людям похилого віку, надання підтримки внутрішньо переміщеним та/або евакуйованим особам у зв'язку з військовими діями, інші заходи в сфері соціального захисту населення.

Житлово-комунальне господарство в 2022 р. профінансовано в обсязі 8,3 млн грн, що складає 4,2% структури бюджету Березівської територіальної громади. Дані кошти спрямовувалися на забезпечення обслуговування та експлуатації житлового фонду, функціонування підприємств які виробляють, виконують чи надають житлово-комунальні послуги, благоустрою територій громади.

На фінансування охорони здоров'я в бюджеті Березівської територіальної громади виділено 5,3 млн, що менше показника 2021 р. на 18,1 млн грн. це пов'язано із забезпеченням фінансування пакетів медичних послуг через НСЗУ. Дані кошти спрямовувалися на надання багатопрофільної стаціонарної медичної допомоги, первинно медичної допомоги центрами медико-санітарної допомоги тощо. В структурі видатків вони становлять 2,7%.

На культуру та мистецтво спрямовано в 2022 р. 3,1% бюджетних коштів, на фізичну культуру і спорт – 1,3%. Дані видатки спрямовувалися на утримання та забезпечення діяльності бібліотек, будинків культури, центрів дозвілля та інших клубних закладів тощо.

На іншу діяльність – 3,7% бюджету.

З бюджету Березівської територіальної громади в 2022 р. перераховано до держаного бюджету субвенцію на виконання програм соціально-економічного розвитку в сумі 357 тис. грн, що майже втричі менше ніж у 2021 р. Значно скоротилися також субвенції з місцевого бюджету іншим місцевим бюджетам, зокрема якщо в 2021 р. вони склали 19,5 млн грн, то в 2022 році даний показник дорівнював лише 1,0 млн грн. інші субвенції з місцевого бюджету скоротилися з 9,2 млн грн до 1,0 млн грн (рисунок 3.4).

тис. грн

Рисунок 3.4 – Динаміка міжбюджетних трансфертів перерахованих з бюджету Березівської ТГ до інших бюджетів в 2020-2022 р.р.

Тобто в умовах військового стану на місцеві органи влади та органи ДКСУ покладається надзвичайно важливі повноваження із забезпечення оперативного, належного та безперервного виконання місцевих бюджетів.

Пріоритетність здійснення видатків ДКСУ та його органами визначається Постановою КМУ «Порядок виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану» від 09.06.2021 р. № 590 [26], яка визначає черговість проведення платежів розпорядників та одержувачів бюджетних коштів.

В першу чергу фінансуються видатки на «національну безпеку і оборону та на здійснення заходів правового режиму воєнного стану, обладнання робочих місць для виконання функціональних обов'язків оперативним складом пунктів управління у можливих місцях розгортання Ставки Верховного Головнокомандувача, матеріально-технічне, транспортне, соціально-побутове та інше забезпечення діяльності Президента України, Ради національної безпеки і оборони України, Офісу Президента України» [26].

В другу чергу фінансуються

- витрати на «погашення й обслуговування державного (місцевого) боргу, виконання гарантійних зобов'язань, виплати за державними деривативами; забезпечення виплати пенсій, покриття дефіциту коштів Пенсійного фонду України; видатки Пенсійного фонду України та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування; на покриття тимчасових касових розривів Пенсійного фонду України; оплата послуг із забезпечення функціонування Єдиних та Державних реєстрів, держателем яких є Мін'юст та Мінрегіон; забезпечення безперервної роботи, захисту та розвитку об'єктів критичної інформаційної інфраструктури - національних електронних інформаційних ресурсів та державних інформаційно-комунікаційних систем» [26] ;

- видатки загального та спеціального фондів бюджету на: оплату праці працівників бюджетних установ; соціальне забезпечення, придбання медикаментів і перев'язувальних матеріалів; реалізацію програм державних гарантій медичного обслуговування населення; придбання води питної (бутильованої); забезпечення продуктами харчування; надання державної

фінансової підтримки Фондом розвитку підприємництва суб'єктам підприємницької діяльності на компенсацію відсотків за кредитами й винагороди за договорами фінансового лізингу, а також фізичним особам-позичальникам на здешевлення вартості іпотечних кредитів; медичне обслуговування населення; оплату послуг і відшкодування витрат адвокатів, що надають безоплатну вторинну правову допомогу; комунальні послуги і енергоносії; поточні трансферти місцевим бюджетам; інші захищені видатки; канцтовари, дезінфікуючі та миючі засоби (зокрема для закладів соціального захисту); оплату послуг зв'язку і поштових послуг, інтернет-послуг; придбання предметів ритуальної належності; оплата послуг із утримання місць поховання; оплата видатків на благоустрій населених пунктів; оплата послуг із захоронення біологічних відходів; експлуатаційні послуги, пов'язані із утриманням будинків та споруд і прибудинкових територій (зокрема вивіз сміття); обслуговування установок із біологічного очищення господарсько-побутових стічних вод; усунення аварій в бюджетних установах, закладах, житловому фонді; утримання і поточний ремонт світлофорних об'єктів; охорона приміщень бюджетних установ і заходи їх захисту; компенсація за пільговий проїзд для окремих категорій громадян; оплата послуг із перевезення електротранспортом; ремонт і обслуговування комп'ютерної, організаційної техніки; адміністрування (обслуговування) програмного забезпечення та інші послуги у сфері інформатизації; придбання пально-мастильних матеріалів (талонів), запчастин і матеріалів для ремонту, оренда автомобільного транспорту; придбання матеріалів і запчастин для міського електричного транспорту (тролейбусів, трамваїв, електробусів, метрополітену); оплата послуг із технічного обслуговування та ремонту автомобільного транспорту; оплата послуг із обслуговування автомобільним транспортом; оплата послуг із технічного обслуговування та ремонту спеціалізованого обладнання для миття автотранспорту; оплата послуг із обов'язкового страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, що може бути заподіяна пожежами й аваріями на

об'єктах підвищеної небезпеки, включаючи пожежовибухонебезпечні об'єкти й об'єкти, господарська діяльність на яких може призвести до аварій екологічного та санітарно-епідеміологічного характеру; оплата послуг із очищення систем каналізації; оплата послуг із проведення контролю за якістю стічних вод, забору проб та їх хімічного аналізу; оплата послуг із оренди електричного обладнання (генераторів); утримання та обслуговування електромереж, протипожежні заходи; послуги прання, придбання й виготовлення білизни (зокрема постільної), рушників, матраців; обслуговування протипожежної сигналізації, придбання засобів пожежогасіння, оплату послуг із перезарядки вогнегасників; експлуатаційне утримання автомобільних доріг загального користування згідно встановленого мобілізаційного завдання (замовлення); утримання мереж зовнішнього освітлення; утримання вулично-шляхової мережі; ремонт споруд цивільного захисту (бомбосховища, укриття тощо); придбання ветеринарних препаратів та кормів для тварин; дослідження та розроблення, окремі заходи із виконання державних (регіональних) програм; субсидії та поточні трансферти підприємствам, установам і організаціям в частині оплати праці із нарахуваннями, придбання медикаментів та перев'язувальних матеріалів, забезпечення продуктами харчування, стипендій, оплати комунальних послуг і енергоносіїв; придбання одягу, взуття, м'якого інвентарю і обладнання для учнів із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; забезпечення пально-мастильними матеріалами протипожежної та аварійно-рятувальної техніки, забезпечення роботи спеціалізованих санітарних автомобілів екстреної медичної допомоги (забезпечення пально-мастильними матеріалами, запасними частинами, послугами зв'язку); оплату послуг спеціалізованого санітарного транспорту; поточний ремонт та придбання матеріалів для облаштування місць тимчасового перебування внутрішньо переміщених та/або евакуйованих осіб; підтримка внутрішньо переміщених та/або евакуйованих осіб; придбання матеріалів для ремонту тепло-, водо-, електромереж; підготовка об'єктів до

опалювального сезону і заходи із енергозбереження, облаштування споруд цивільного захисту; видатки на програми із підтримки ЗСУ, заходи та роботи із територіальної оборони (зокрема матеріально-технічного забезпечення підрозділів територіальної оборони); підготовка кадрів в закладах професійної та професійно-технічної освіти; відшкодування різниці у тарифах на послуги тепло-, водопостачання і водовідведення; придбання гіпохлориту натрію для знезараження води у системах централізованого питного водопостачання і водовідведення; придбання насінневого матеріалу, мінеральних добрив, засобів захисту рослин, послуг, пов'язаних з виробництвом сільськогосподарської продукції; відрядження працівників бюджетних установ; видатки за рахунок коштів резервного фонду бюджету; забезпечення, організація й виконання літерних авіаційних рейсів повітряними суднами; оплата послуг із обслуговування в залах офіційних делегацій; придбання і виготовлення бланків дипломів, свідоцтв і додатків до них для здобувачів освіти; закупівля санітарно-гігієнічних товарів і поліетиленової продукції для пакування відходів; оплата послуг зі страхування цивільно-правової відповідальності власників наземного транспорту та водіїв відповідно до чинного законодавства, оплата послуг із медичного огляду водіїв; оплата (відшкодування) коштів за отримання доступу до інформації із баз даних та реєстрів іноземних держав; оплата товарів, робіт та послуг, які закупаються під час реалізації проектів та виконання програм допомоги, що підтримуються ЄС, урядами іноземних держав, іноземними фінансовими і донорськими установами та міжнародними фінансовими організаціями, зокрема на умовах співфінансування; придбання комплектувальних виробів та деталей для ремонту виробничого і невиробничого обладнання; придбання матеріалів та будівельних матеріалів, інвентарю та інструментів для проведення ремонтних робіт господарським способом; оплата послуг із поточного ремонту і технічного обслуговування обладнання, техніки, механізмів, мереж тепло-, водо-, електро-, газопостачання та водовідведення та інших;

виконання заходів та завдань державної і місцевих програм розвитку фізичної культури та спорту (організація, проведення спортивних заходів, участь в змаганнях, функціонування і фінансова підтримка закладів та організацій сфери фізичної культури та спорту); «внески до статутного капіталу стратегічно важливих підприємств (централізоване водопостачання та водовідведення, теплопостачання, громадський транспорт, забезпечення наземного обслуговування повітряних суден)» [26]; за іншими коштами з небюджетних рахунків Фонду розвитку підприємництва, Державної спеціалізованої фінансової установи «Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву» за пріоритетними напрямками з подальшим спрямуванням коштів на виконання державних програм.

В третю чергу фінансуються інші видатки.

В умовах воєнного стану місцевим бюджетам Казначейство перераховує субвенції за рахунок коштів, з яких здійснюється фінансування установ та закладів, які розташовані в населених пунктах на тимчасово неконтрольованій території, в обсягах, які зменшені на обсяг бюджетних призначень, передбачених для таких установ/закладів. Розподіл асигнувань (із врахуванням зменшених обсягів) за такими бюджетами подається ДКСУ головним розпорядником відповідної субвенції, яка надається із державного бюджету, за день до встановленого для їх перерахування терміну. Неперераховані обсяги міжбюджетних трансфертів із державного бюджету місцевим бюджетам територіальних громад на тимчасово неконтрольованій території можуть перерозподілятися між іншими бюджетами шляхом збільшення обсягу міжбюджетних трансфертів тим місцевим бюджетам населених пунктів, на територію яких переміщено осіб (споживачів гарантованих послуг) із населених пунктів на тимчасово неконтрольованій території.

Казначейство проводить платежі по оборонних та публічних закупівлях товарів, робіт, послуг без застосування процедур закупівель і спрощених закупівель, визначених Законами України «Про публічні

закупівлі» [32] та «Про оборонні закупівлі» [31]. Замовники зобов'язані забезпечувати оприлюднення укладеного договору в електронній системі закупівель протягом п'яти робочих днів з дня його підписання.

В казначейське обслуговування бюджетів запроваджується ряд новацій, які стосуються започаткування та оновлення ряду вимог та типових форм документів, зокрема:

- впровадження ефективного механізму управління ліквідністю ЄКР та валютними рахунками Казначейства для вчасного виконання зобов'язань клієнтами ДКСУ за мінімальних витрат, зокрема за рахунок підвищення якості прогнозування руху коштів [стратегія, концепція]. Консолідація коштів на ЄКР і на валютних рахунках ДКСУ забезпечить оперативне отримання інформації про стан та рух коштів сектору загального державного управління з метою подальшого ефективного управління ними;

- розпорядники та одержувачі бюджетних коштів мають подавати платіжні й інші документи до органів ДКСУ в паперовій формі разом із електронним носієм інформації, на якому записано файли проєктів таких документів;

- при здійсненні безготівкових розрахунків замість платіжних доручень застосовуються платіжні інструкції;

- визначено окремі правила складання та терміни подання фінансовими органами до органів ДКСУ довідки про надходження до місцевих бюджетів коштів в іноземній валюті;

- запроваджено передачу щоденної інформації ДКСУ до Мінфіну з єдиної бази даних мережі розпорядників і одержувачів коштів місцевих бюджетів згідно формату та регламенту обміну інформацією між ними;

- відкориговано механізм зарахування міжбюджетних трансфертів до загального та спеціального фондів місцевих бюджетів і їх спрямування до відповідних місцевих бюджетів;

- запроваджено подання кредитором до ДКСУ листа з інформацією про суми коштів, які вплинули на заборгованість за кредитами (надання пільг

чи списання заборгованості позичальника тощо), із зазначенням відповідного нормативно-правового акта і кодів ПКВК, що дозволить відображати їх у бухгалтерському обліку з виконання місцевих бюджетів;

- тощо.

Сучасна світова практика свідчить, що на сьогодні існують як казначейства із широкими функціональними повноваженнями, які несуть відповідальність за розробку і реалізацію державної фінансово-економічної політики (казначейства Австрії [43], Франції [45], США [47], Латвії [46], Італії [44] тощо), так і казначейства із дещо обмеженими функціями, пов'язаними із збором надходжень, потоком платежів і зберіганням готівкових активів, але не здійснює управління бюджетними коштами. Вважаємо, Україні потрібно використовувати досвід Франції та Латвії, щоб ефективно розподілити та закріпити повноваження серед органів державної влади, та підвищити ефективність казначейського обслуговування бюджетних коштів в системі управління державними фінансами.

Функціонування інституту казначейства поряд з іншими органами державної влади, які злагоджено взаємодіють у бюджетному процесі, довело свою доцільність та правомірність, зокрема і в умовах воєнного стану. Така практика фінансового управління та організації фінансового контролю за бюджетними коштами дозволяє оперативно маневрувати обмеженими фінансовими ресурсами, спрямовувати їх на першочергові соціально-економічні потреби.

Функціонування ЄКР доводить ефективність діяльності казначейської системи та дає можливість концентрації, консолідації і децентралізації бюджетних ресурсів, що забезпечує прискорення процесу та збільшення оборотності бюджетних коштів, ефективності їх використання, доступність інформації про касові виплати з бюджетів, прозорість та транспарентність системи загалом.

Важливе місце у процесі виконання бюджетів займає казначейський механізм, який являє собою концентрацію взаємопов'язаних організаційних, економічних та управлінських методів.

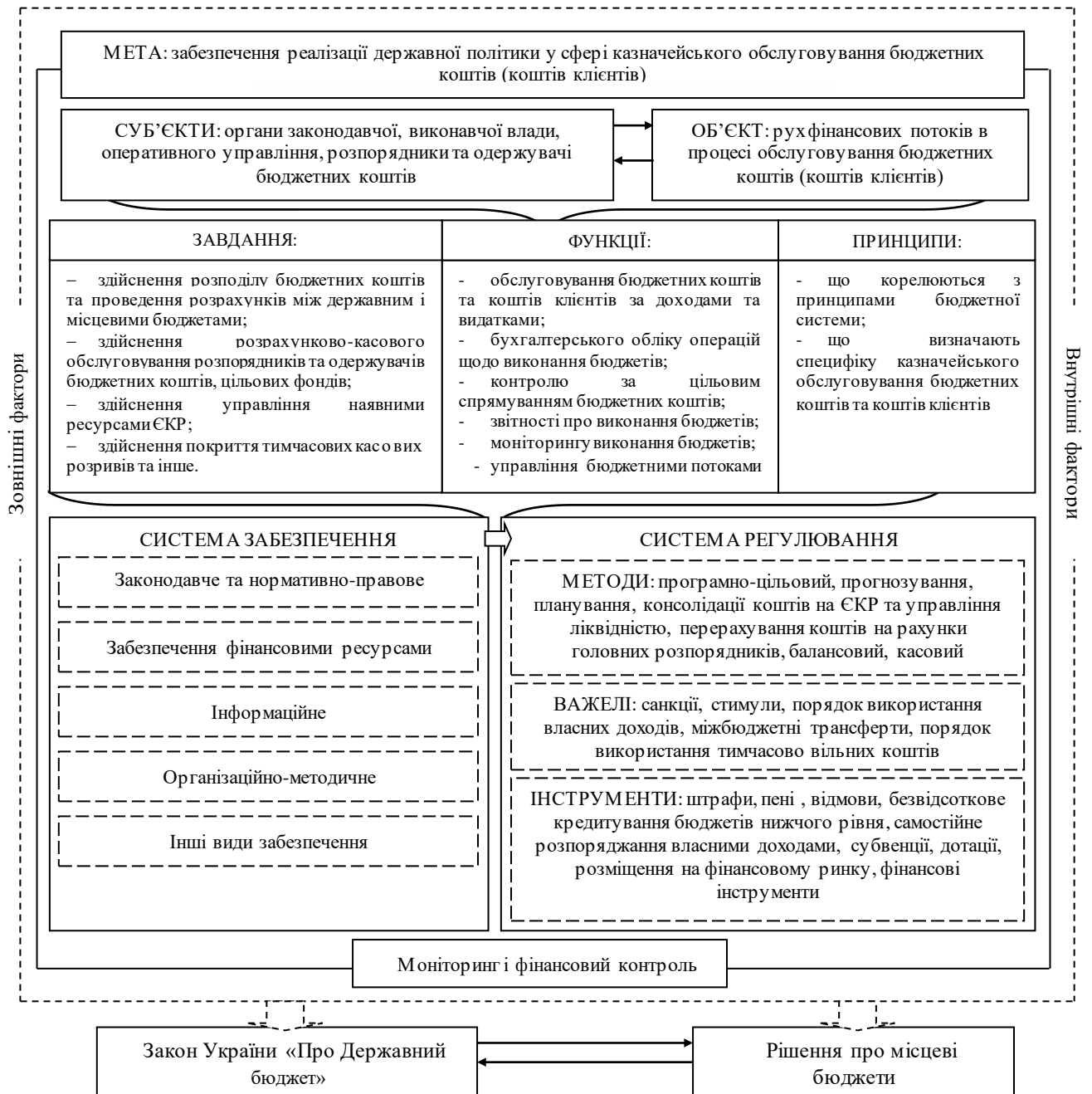

Рисунок 3.5 - Механізм казначейського обслуговування бюджетних коштів (коштів клієнтів)

Джерело: побудовано авторами за матеріалами [6, 7, 40]

Казначейський механізм обслуговування бюджетних коштів (коштів клієнтів) – це сукупність видів бюджетних відносин, системи їх забезпечення

та регулювання (специфічних методів, важелів та інструментів мобілізації та використання бюджетних коштів), які є реальним втіленням бюджетної політики в частині касового обслуговування бюджетів, відображати певну спрямованість бюджетних відносин на вирішення економічних і соціальних завдань в системі управління державними фінансами (авт).

Формування казначейського механізму обслуговування бюджетних коштів (коштів клієнтів) здійснюється на засадах системного підходу, з позиції взаємодії різних форм і методів виконання бюджетів та з метою досягнення поставлених конкретно цілей. Функціонування його підтримується нормативно-правовим та інформаційно-методичним забезпеченням, залежить від внутрішніх і зовнішніх факторів впливу. Казначейський механізм обслуговування бюджетних коштів (коштів клієнтів) подано на рисунку 3.5.

Важливими складовими казначейського механізму обслуговування бюджетних коштів (коштів клієнтів) є мета, суб'єкти і об'єкт, які розкривають собою специфіку його функціонування. Функції, принципи і завдання казначейського обслуговування бюджетних коштів (коштів клієнтів) виступають як основа формування даного механізму, а його реалізація залежить від підібраних методів, важелів та інструментів.

Результатом функціонування механізму казначейського обслуговування бюджетних коштів (коштів клієнтів) є виконання бюджетів, а його реалізації супроводжується обов'язковим нормативним, інформаційним, організаційним забезпеченням та здійсненням фінансового контролю результативних показників бюджетів. Варто зазначити, що даний механізм є одним із основних структурних елементів системи казначейського обслуговування бюджетних коштів (коштів клієнтів) і забезпечує безпосередню реалізацію відповідної стадії бюджетного процесу.

Висновки

У магістерській дипломній роботі подано варіант вирішення наукового завдання щодо управління бюджетними коштами в системі Казначейства України за матеріалами управління Державної казначейської служби України у Березівському районі Одеської області.

У першому розділі кваліфікаційної роботи нам досліджено теоретичні основи управління бюджетними коштами в системі Казначейства України. Встановлено, що бюджетними коштами (коштами бюджету) вважаються належні відповідно до чинного законодавства надходження бюджету та витрати бюджету. Система бюджетного менеджменту дозволяє забезпечити ефективне управління бюджетними коштами що тим самим сприяє забезпеченню стабільного економічного розвитку як України так і її окремих регіонів. Ефективне управління бюджетом досягається в результаті використання бюджетного механізму, елементами якого є бюджетне планування, організація виконання бюджетів, звітність та контроль. Особливістю процесу управління бюджетними коштами є його правовий характер.

Державна казначейська служба України (ДКСУ) як центральний орган виконавчої влади, реалізує державну політику України у сферах казначейського обслуговування бюджетних коштів, коштів клієнтів відповідно до норм чинного законодавства, а також забезпечує ведення бухгалтерського обліку виконання бюджетів. Органи ДКСУ в процесі управління бюджетними коштами здійснюють організацію своєчасної та якісної роботи із обслуговування доходів і витрат бюджетів, сприяють дотриманню норм чинного законодавства, визначених у Бюджетному кодексі України, забезпечують вчасне проведення всіх розрахунків, складання та затвердження кошторисів бюджетних установ, їх виконання, цільове використання коштів, отримують необхідну інформацію про залишки коштів

на рахунках, забезпечують контроль за правильністю ведення бухгалтерського обліку, своєчасністю складання та подання фінансової звітності. Тобто впродовж бюджетного періоду забезпечується законність проведених розрахунків згідно виділених бюджетних асигнувань та взятих бюджетних зобов'язань.

В другому розділі кваліфікаційної роботи здійснено формування аналітичного підґрунтя управління бюджетними коштами в системі Казначейства України. Слід відмітити, що в умовах воєнного стану на фоні скорочення внутрішніх доходів бюджетів, залучення фінансової допомоги від міжнародних партнерів, зростають і бюджетні витрати, що підвищує ризики фінансової стабільності держави. За таких обставин, основне завдання органів влади полягає в зосередженні бюджетних коштів на важливих і пріоритетних напрямках забезпечення обороноздатності країни, гуманітарних і соціальних програмах підтримки тимчасово переміщених осіб, інших першочергових заходах забезпечення безпеки та економічного розвитку України. Пріоритетним напрямом діяльності органів ДКСУ залишається казначейське обслуговування бюджетів та коштів клієнтів, забезпечення черговість проведення платежів розпорядників та одержувачів бюджетних коштів, дистанційна взаємодія та забезпечення стабільної і безперебійної роботи усіх інформаційних систем (зокрема й електронного сервісу СДО), складання звітності (зокрема і в АС «Є-Звітність») та здійснення контролю за цільовим використанням коштів, що істотно підвищує загальну ефективність його функціонування.

Управління Державної казначейської служби України у Березівському районі Одеської області є територіальним органом Казначейства, підпорядковане Головному управлінню ДКСУ в Одеській області та здійснює реалізацію державної політики в сферах казначейського обслуговування бюджетних коштів та бухгалтерського обліку виконання бюджетів на даній території. Мережа розпорядників та одержувачів бюджетних коштів, які перебувають на обслуговуванні в УДКСУ у Березівському районі в 2022 р.

включає 38 установ та організацій, зокрема 7 по державному бюджету, 31 по місцевому бюджету, з них 23 розпорядники та 8 одержувачів бюджетних коштів. Для зарахування надходжень до бюджетів станом на 01.01.2022 р. в УДКСУ відкрито 537 рахунків.

Так в 2022 році загальний обсяг доходів бюджету Березівської територіальної громади (без урахування міжбюджетних трансфертів) склав 135,0 млн грн. Головним бюджетоутворюючим податком в громаді є податок на доходи фізичних осіб, який в 2022 році становить 68,4% структури надходжень бюджету, податок на майно – 14,9%, єдиний податок – 11,2%, власні надходження бюджетних установ – 2,7%, плата за надання адміністративних послуг – 1,4%, інші надходження – 1,4%.

Видатки бюджету Березівської територіальної громади склали 200,3 млн грн і зросли на 46,2 млн грн, або на 30,0% відносно 2021 р. Найбільшу частку в структурі видатків бюджету територіальної громади становлять видатки на освіту - більше 60,5%, на державне управління - 11,3%, на забезпечення фінансування економічної діяльності - 7,5%.

Загальний обсяг міжбюджетних трансфертів переданих з державного бюджету до бюджету Березівської територіальної громади склав в 2022 р. 64185,3 тис. грн, а міжбюджетні трансферти з місцевого бюджету іншим місцевим бюджетам лише 2,4 млн грн.

В третьому розділі кваліфікаційної роботи визначено напрями вдосконалення механізму казначейського обслуговування бюджетних коштів в системі управління державними фінансами. Встановлено, що казначейський механізм обслуговування бюджетних коштів (коштів клієнтів) – це сукупність видів бюджетних відносин, системи їх забезпечення та регулювання (специфічних методів, важелів та інструментів мобілізації та використання бюджетних коштів), які є реальним втіленням бюджетної політики в частині касового обслуговування бюджетів, відображати певну спрямованість бюджетних відносин на вирішення економічних і соціальних завдань в системі управління державними фінансами (авт). Його формування

здійснюється на засадах системного підходу, з позиції взаємодії різних форм та методів виконання бюджетів та з метою досягнення поставлених конкретно цілей, а ефективне його функціонування підтримується нормативно-правовим та інформаційно-методичним забезпеченням, що залежить від внутрішніх і зовнішніх факторів впливу. Запропонований в роботі механізм є одним із основних структурних елементів системи казначейського обслуговування бюджетних коштів (коштів клієнтів) і забезпечує безпосередню реалізацію відповідної стадії бюджетного процесу.

Список використаної літератури

1. Березівська районна державна адміністрація. Офіційний сайт. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://berezivka-rda.od.gov.ua/> (дата звернення: 14.12.2023).
2. Бюджетний кодекс України: Закон від 08.07.2010р. № 2456-VI. – [Електронний ресурс] – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення: 15.11.2023)
3. Бюджетний менеджмент: навчальний посібник / Ватаманюк-Зелінська У.З., Ситник Н.С., Стасишин А.В., Круглякова В.В. – Л.: Видавництво «Магнолія», 2021. – 511 с.
4. Бюджетування в управлінні: конспект лекцій [Електронний ресурс] / Скоробогатова Н. Є. ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. – 155 с.
5. Ватаманюк-Зелінська У. Виконання місцевих бюджетів у період воєнного стану: нові тенденції та закономірності / У. Ватаманюк-Зелінська, К. Зокорко // Innovation and Sustainability. 2023. - № 2. – С. 39-45.
6. Голинський Ю. Фінансова спроможність громад під час повномасштабної війни / Ю. Голинський, В. Нурієва // Економіка та суспільство. - (2023). - №55. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2865/2789> (дата звернення: 27.11.2023)
7. Голинський Ю. О. Проблеми та шляхи вдосконалення казначейського обслуговування державного та місцевих бюджетів України / Ю.О. Голинський, І.О. Шиманська // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. - 2017. – Вип. 12, Ч. 2. - С. 169-172.
8. Гарбінська-Руденко А. Правове регулювання бюджетного контролю як виду управлінської діяльності у бюджетному процесі /

А. Гарбінська-Руденко, І. Данчук, А Дуброва // Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. – 2022. - Серія ПРАВО. – Вип. 74: Ч. 2. – С. 43-47.

9. Державна казначейська служба України. Офіційний сайт. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.treasury.gov.ua/> (дата звернення: 14.11.2023).

10. Державний веб-портал бюджету для громадян. Офіційний сайт. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://openbudget.gov.ua/> (дата звернення: 23.11.2023).

11. Документація користувача СДО (Інструкція). Офіційний сайт. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.treasury.gov.ua/kliyent-kaznachejstva-kaznachejstvo/kerivnictvo-koristuvacha> (дата звернення: 12.12.2023).

12. Електронне подання звітності «Є-звітність». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.treasury.gov.ua/elektronne-podannya-zvitnosti-ye-zvitnist> (дата звернення: 26.11.2023)

13. Європейська хартія місцевого самоврядування: м. Страсбург, 15.10.1985 р. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text (дата звернення: 12.11.2023)

14. Єдиний реєстр розпорядників та одержувачів бюджетних коштів – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.treasury.gov.ua/unified-register-search> (дата звернення: 10.11.2023)

15. Зміни адміністративно-територіального поділу Одеської області – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://odeska.land.gov.ua/zminy-administratyvno-terytorialnoho-podilu-odeskoi-oblasti/> (дата звернення: 15.12.2023)

16. Золлер-Вінклер М. Фінансова автономія - основа місцевого самоврядування / М. Золлер-Вінклер – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/news/13610> (дата звернення: 02.12.2023)

17. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 29.11.2023)

18. Концепція з управління ліквідністю на 2020-2023 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 04.11. 2020 р. № 1375-р – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1375-2020-%D1%80#Text> (дата звернення: 05.12.2023)

19. Мельничук Н.Ю. Науковий підхід до оцінки ефективності управління бюджетними коштами / Н.Ю. Мельничук // Інноваційна економіка. – 2020. - №1-2 [82]. – С. 151-156.

20. Міністерство фінансів України. Офіційний сайт. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua> (дата звернення: 24.11.2023).

21. Нормативно-правове забезпечення бухгалтерського обліку в державному секторі – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja> (дата звернення: 15.11.2023)

22. Онищенко С.В. Інституційне забезпечення бюджетної безпеки України / С.В. Онищенко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – Економіка. – 2016. – Вип. 5. – С. 31-38.

23. План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі : Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.2013 № 1203 – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-14#Text> (дата звернення 03.12.2023)

24. Положення про Державну казначейську службу України : Постанова КМУ від 15.04.2015 р. № 215 – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/215-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення 22.11.2023)

25. Положення про управління (відділення) Державної казначейської служби України у районах, районах у містах, містах обласного, республіканського значення: Наказ Міністерства фінансів України від 12.10.2011р. № 1280 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1237-11#n4> (дата звернення 27.11.2023)

26. Порядок виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 09.06.2021 р. № 590 – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/590-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення 12.12.2023)

27. Порядок казначейського обслуговування державного бюджету за витратами: Наказ Міністерства фінансів України від 24.12.2012 № 1407– [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0130-13#Text> (дата звернення 01.12.2023)

28. Порядок казначейського обслуговування доходів та інших надходжень державного бюджету: Наказ Міністерства фінансів України від 29.01.2013 №43 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0291-13#Text> (дата звернення 01.12.2023)

29. Порядок казначейського обслуговування місцевих бюджетів: Наказ Міністерства фінансів України від 23.08.2012 № 938 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1569-12#Text> (дата звернення 01.12.2023)

30. Порядок складання бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, звітності фондами загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування: Наказ Міністерства фінансів України від 24.01.2012 № 44 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0196-12#Text> (дата звернення 01.12.2023)

31. Про оборонні закупівлі: Закон України від 17.07.2020р. № 808-IX – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/808-20#Text> (дата звернення 07.12.2023)

32. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015р. № 922-VIII – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (дата звернення 08.12.2023)

33. Про утворення та ліквідацію районів: Постанова Верховної Ради України від 17.07.2020р. №807-IX – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/807-20#Text> (дата звернення 01.12.2023)

34. Публічний звіт голови Казначейства Тетяни Слюз про підсумки діяльності Державної казначейської служби України за 2021 рік - [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://treasury.gov.ua> (дата звернення 09.12.2023)

35. Публічний звіт голови Казначейства Тетяни Слюз про підсумки діяльності Державної казначейської служби України за 2022 рік - [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://treasury.gov.ua> (дата звернення 09.12.2023)

36. Система управління бюджетом: наукові основи, сучасні тенденції, світовий досвід / Н.В. Винниченко. – Суми: Сумський державний університет, 2017. – 374 с.

37. Столярова В. В. Становлення бюджетного федералізму в Україні та особливості сучасного Донбасу / В. В. Столярова, Т. В. Овчаренко, Л. М. Калашнікова // Економічний вісник Донбасу. - 2019. - № 3(57). – С. 89-102.

38. Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2022-2025 роки : Розпорядження КМУ від 29.12.2021 р. № 1805-р. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 10.11.2023)

39. Тимчасовий порядок виділення та використання коштів з резервного фонду бюджету в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету

Міністрів України від 01.03.2022 р. № 175 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/npas/timchasovij-poryadok-vidilennya-ta-vikoristannya-koshtiv-z-rezervnogo-fondu-byudzhetu-v-umovah-voynenogo-stanu-175> (дата звернення: 09.11.2023)

40. Форкун І.В. Теоретико-методичні засади побудови механізму казначейського обслуговування місцевих бюджетів / І. В. Форкун, Н. Л. Фролова // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. - 2015. - № 3(3). - С. 268-273.

41. Чуркіна І.Є. Управління акумуляцією і використанням бюджетних ресурсів / І.Є.Чуркіна, Є. І. Масленников // Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. – 2022. - Том 21. Вип. 3 (52). - С. 529-545.

42. Щодо контролю за дотриманням бюджетного законодавства у сфері закупівель: Лист ДКСУ від 11.12.2019 р. № 24-10-08/21940 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://infobox.prozorro.org/news-mert/list-dksu-shchodo-kontrolyu-za-dotrimanniam-byudzhetnogo-zakonodavstva-u-sferi-zakupivel> (дата звернення 05.12.2023)

43. Austrian Treasury. – [Electronic resource] – Access mode: <https://www.oebfa.at/en/> (date of application: 29.10.2023)

44. MEF Department of Treasury. – [Electronic resource] – Access mode: <https://www.dt.mef.gov.it/en/index.html> (date of application: 27.10.2023)

45. The French Treasury. – [Electronic resource] – Access mode: <https://www.tresor.economie.gouv.fr/Institutionnel/the-french-treasury> (date of application: 27.10.2023)

46. Treasury republic of Latvia. – [Electronic resource] – Access mode: <https://www.kase.gov.lv/en> (date of application: 28.10.2023)

47. U.S. Department of the Treasury. – [Electronic resource] – Access mode: <https://home.treasury.gov/> (date of application: 27.10.2023)

ДОДАТКИ